

Иван
Шопов

АЗБУКА И ЗАЛУТАНИ ЗАПИСИ

ТЕМПЛУМ

ПОБЕДНИК
НА
„НОВИТЕ!“
2010

ТЕМПЛУМ

Уредник на едицијата: Никола Гелевски
Графичко уредување и дизајн: Кома

Темплум, адреса:
Александар Мартулков 13, 1000 Скопје
www.templum.com.mk
templum@mt.net.mk

Благодарност до Комерцијална банка АД,
која го помогна доделувањето на наградата "Новите!"

Изданието финансиски е поддржано од
Министерство за култура на Република Македонија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

821.163.3-32

ШОПОВ, Иван

Азбука и залутани записи / Иван Шопов. - Скопје : Темплум, 2010. - 112
стр. ; 18 см. - (Катапулт / Никола Гелевски ; кн. 8)

ISBN 978-9989-189-84-5

COBISS.MK-ID 86337546

к н и г а 8

АЗБУКА И ЗАЛУТАНИ ЗАПИСИ

Иван Шопов

Т Е М П Л У М
Скопје, 2010

СОДРЖИНА:

АЗБУКА	9
ПРИКАЗНА Ш	10
ПРИКАЗНА Џ	11
ПРИКАЗНА Ч	13
ПРИКАЗНА Џ	14
ПРИКАЗНА Х	17
ПРИКАЗНА Ф	19
ПРИКАЗНА У	20
ПРИКАЗНА Ќ	24
ПРИКАЗНА Т.....	26
ПРИКАЗНА С	29
ПРИКАЗНА Р	30
ПРИКАЗНА П.....	32
ПРИКАЗНА О	34
ПРИКАЗНА Њ	35
ПРИКАЗНА Н.....	36
ПРИКАЗНА М.....	38
ПРИКАЗНА Љ	40
ПРИКАЗНА Л	41
ПРИКАЗНА К	42
ПРИКАЗНА Ј	44
ПРИКАЗНА И.....	45
ПРИКАЗНА S	47
ПРИКАЗНА З.....	49
ПРИКАЗНА Ж	50

ПРИКАЗНА Е.....	53
ПРИКАЗНА Ѓ.....	54
ПРИКАЗНА Д.....	56
ПРИКАЗНА Г.....	58
ПРИКАЗНА В.....	60
ПРИКАЗНА Б.....	62
ПРИКАЗНА А.....	64

ЗАЛУТАНИ ЗАПИСИ 66

ЛИНИИ.....	67
ПРИКАЗНИ.....	68
РЕД.....	69
АЗБУКА НА ЛЕТАЊЕТО.....	71
ОДРАЗ.....	72
ИНТЕРВЈУ.....	73
НЕНАПРАВЕНО ИНТЕРВЈУ.....	74
ПОЖАР.....	75
БЛАГОСОСТОЈБА.....	77
ОД ДОСИЕТО НА NN.....	78
ДРАМА.....	80
ВЕСТИ.....	82
[ВЕСТИ].....	83
ГЕНИЈАЛЕЦ.....	84
ДРУГАРКИ.....	86
ЉУБОВ.....	87
НАЦРТ - ПЛАН ЗА ОДА НА МЕШЕТО НА К.....	88
ФРАКТУРИ.....	89
НУРКАЧКА.....	90
ПОСЛЕДНА СРЕДБА.....	91
ЗА ДУША.....	92

ПОСТОЕЊА	93
?.....	95
ПРОСЈАК	96
СОНОВНИК.....	98
ТАТКО.....	100
ФОТОГРАФ.....	102
ПОЗНАЈНИЦИ	103
МЕШАВИНА.....	104
ТОЧНО ВРЕМЕ	105
ФАНТАЗИЈА.....	106
ТЕАТАР	107
ВО ЛАВИРИНТОТ	108
ЧЕТИРИ ДАМИ.....	109
ШКОЛКА	111
ВРЕМЕ.....	112

АЗБУКА

*букви шїїо своеволно се їреївориле во їриказни за
деца и недораснаїи*

:9:

ПРИКАЗНА Ш

Ш се роди како последно, седмо дете во неговото семејство. Прооде на четири години, последен од сите негови врсници. И во прво одделение тргна последен, кога имаше десет години. Последен научи да чита и да пишува меѓу првоодделенците. На часовите по физичко, кога целото одделение трчаше кругови околу училиштето, на целта стигнуваше последен.

:10: На осумнаесетгодишна возраст го доби првиот велосипед со помошни тркала (неговите другарчиња одамна имаа научено да возат). Последен доби и гума и мускули за пливање, но не научи да плива. Кога би научил, и во тоа би бил последен.

Списокот на нешта во кои *Ш* беше последен е премногу долг. Накусо кажано, *Ш* беше последен секогаш, секаде и во сè. Единствен исклучок претставуваше една лоша книга со наслов „Азбука и залутани записи“, каде најпрвин беше раскажана токму неговата приказна.

ПРИКАЗНА Ц

Снема струја во топол летен ден и умреа од жештина пингвините што Ц ги чуваше во големиот фрижидер. Шокот и тагата од смртта на милениците постепено беа заменети со загриженоста што да се прави со толку мртви пингвини. Петнаесет минути Ц плачеше, уште петнаесет минути воздивнуваше, а потоа немо ги набљудуваше мртвите миленичиња сè додека не почнаа да смрдат. Со тешко срце ги зготви и ја повика на вечера половина зграда.

Еден студен зимски ден, Ц дозна од маалската алапача Мара дека неговите гладни соседи ја исклучиле струјата во зградата за да се нагостат со пингвините. Полуден од бес, Ц ги уби со тапа тесла и ги исечка на парчиња. Се јави во продавница за домашни миленичиња и нарача нови десет пингвини кои сакаше да ги нагости со зготвеното месо од соседите.

Јадењето беше готово кога од продавницата за домашни миленици му јавија дека поради некаков проблем пингвините сепак нема да му бидат испорачани. Неколку минути подоцна на вратата затропа полицијата, повикана од маалската алапача Мара. Ц се скри во фрижидерот, а полицајците ја скршија вратата и влегоа во станот. Затекнаа убаво поставена маса и опиени од миризбата на печеното месо седнаа да се гоштеваат, заборавајќи да го претресат станот.

:11:

- Крв да ви се стори! - мислеше Џ додека полека смрзнуваше во фрижидерот.

Токму во моментот кога целосно замрзна, маалската алапача Мара се јави во локалната телевизија, раскажувајќи им на новинарите ексклузивна приказна за полицајци-канибалисти.

ПРИКАЗНА Ч

Најпрвин почувствува мирис на чад. Потоа болка како некој да го треснал со стап по газот. Следуваше звук на истрел и пред него со огромна брзина се редеа чудни слики на кои не им го знаеше потеклото (знаеше само дека не е во кино).

*длабоки искојини леи нива сејак ровови железни ијици
бучава луѓе зелена боја лице маслинови жранчиња чизми
шлемови куќарки вреќи ѓесок ѓисок на деца на жени ѓлач
делови екстремииетии сѓарци жлави ѓрошејќа без ѓело
мршојадци храна конзерви знамиња шарени искинајии
вешервее чад ѓламен чад ѓламен куклен ѓеајаројсечени
жлави ѓоле ѓосеано мини калинки оловни зрнца искинајии
сѓраници свејии книги молијвеници ѓубовни ѓисма
ѓарички објекјиви камери од небојо бомби микрофони
од небојо храна жребаници лице исекојини раце
исѓујкани фоиографиѓ ѓлускавци сѓајала урнајии
мосјови нејасен шушѓеж радио сѓаница не музика
нејасни наредби ѓејлосани амајлии урнајии мосјови
немој! немој! бело знаме*

:13:

Тресна на подот и повеќе не гледаше никакви слики. Ја истресе правта од парталавата униформа и набрзина истрча од крвавата соба. Ја гледаше јасно дупката во сидот, но не знаеше колку време јавал на куршум ниту кој го испратил на такво патување. Само беше среќен што конечно ќе си оди дома.

ПРИКАЗНА Ц

Досадата од едноличноста на живеењето сè повеќе го притискаше, па Ц цврсто реши да ја прекине бесмислата на секојдневната рутина. Едно утро излезе од дома со цел да се заљуби и да си го осмисли животот. Тргна кон центарот на градот и по изминати сто и педесет метри забележа жена во црно како трмаво се движи по тротоарот.

:14: Ете, во неа ќе се заљубам. Малку изгледа натажено, или пресериозно. Облеката ѝ е црна, мрачна. Носи наочари и носот ѝ е крив, ама не е битно. И јас не сум којзнае што – си мислеше Ц пред да ѝ пријде.

- Еј, ти, застани! – ѝ свика.
- А зошто да застанам?
- Затоа што те сакам.
- Е, баш мене најде да ме сакаш. Од каде знаеш дека ме сакаш кога првпат ме гледаш?
- Па, знам. Животот ми е здодевен, сакам да се заљубам, а и во хороскоп пишуваше дека во сабота ќе ја запознаам најголемата љубов во животот, најверојатно облечена во црно.
- Денеска е недела.
- Ако де. И онака не верувам во хороскоп. Ќе се омажиш ли за мене?
- Не можам, одам да се обесам.
- Како тоа ќе се обесиш, кога се заљубив во тебе! Не смееш да се обесиш, мора да се предомислиш! Не се самоубивај и омажи се за мене!

- Како прво, јас излегов од дома да се самоубијам. Како второ, ме запросуваш а не си ми купил ни прстен. И како трето, од каде да знам дека навистина ме сакаш? Ајде, докажи дека навистина ме сакаш.
- Што сакаш да направам?
- Нешто откачено. Ги гледаш старцине? Прво на оној дедо земи му го бастунот и со него на бабата крени ѝ го здолништето. Ако се побуни, тресни ја по глава и укради ѝ го ѓерданот. Потоа оди во најблиската златара и купи ми некој убав венчален прстен. И купи го, не го заменувај за ѓерданот! Така ќе знам дека вистински ме сакаш и ќе се омажам за тебе.
- Веднаш! – рече Ц и ѝ го зеде бастунот на бабата. Го удри дедото по главата и ѝ го украде здолништето на бабата која беше беспомошна без бастунот.
- Ех, малку се збркав, но тоа е уште поголем доказ за мојата љубов – се правдаше Ц. – А сега ќе ти купам прстен. Почекај овде, веднаш се враќам.
- Ќе те чекам. Само побрзај, додека не сум се премислила во врска со премислувањето од идејата за самоубиство.

:15:

Ц трчаше кон најблиската златара и го купи најскапиот прстен што го најде. Задишан се врати на местото на кое требаше да го чека жената во црно, но таму не го чекаше таа, туку налутените баба и дедо придружени од полицаец.

- Знаете, јас ве помешав со некого. Немав намера да ве повредам ниту да избегам. Отидов да ви купам прстен во знак на извинување. Се надевам дека ќе заборавите на малата непријатност – рече Ц со извинувачки тон.
- Извинувањето е прифатено. Полицаецу, одете си – рекоа старците.

Ц се спаси од неколку месеци затвор, но го мачеше тоа што животот сè уште му остана неосмислен. Жената си отиде, веројатно да се обеси некаде, а тој не ѝ го знаеше ниту името. Се надеваше дека ќе прочита некој збор за неа во црна хроника, па така барем ќе дознае во кого се заљубил.

:16:

Неколку часа Ц стоеше на местото каде требаше да го чека жената во црно, но таа не се појави.

- Ако не можам да си го осмислам животот поради оваа безобразничка, тогаш сигурно нема да дозволам денов да ми остане неосмислен – помисли тој.

Тргна кон центарот на градот каде кафеаните ги имаа окупирано тротоарите со поставени маси и столчиња. Шеташе помеѓу масите, си го чепкаше носот и се чешаше меѓу нозете, обидувајќи се да им го згади ручекот на гостите кои му го окупираа тротоарот. Неколку гости во една кафеана се заскрнаа, згадени од неговата постапка, па Ц задоволен од исходот тргна кон својата куќа планирајќи го новото утрешно заљубување.

ПРИКАЗНА Х

Доаѓања и заминувања на блиските и саканите. Особено заминувања. Од тоа се состоеше животот на Х. И малку солзи. Секогаш ги имаше по заминувањата.

Си замина и брезата од неговиот двор. Се исуши. Мораше да ја исече и едвај смогна сили да го направи тоа. Ја заврши непријатната работа со пилата и пролеа неколку солзи како по обичај.

Колку и да беше болно, последното напуштање не му го наруши секојдневниот живот. Без тажен изглед на лицето го отвори огласникот на страницата со лични контакти. Прочита оглас со опис на девојка што одговараше на идната љубов на неговиот живот. Телефонски договори средба со неа. За една недела, во тој и тој парк, на таа и таа клупа, во толку и толку часот.

:17:

Навикнат да го напуштаат (сите, дури и брезата), реши да биде внимателен. Му беше мачно да плаче по напуштањата, па одлучи да плаче однапред. Плачеше подготвително цела недела. Секој ден по неколку часа. На закажаната средба со идната љубена отиде со потрошена залиха на солзи.

Х чекаше и чекаше... таа не се појави. Чекаше уште... ја немаше. Не е познато колку месеци не се помрдна од клупата, но кога стана да си оди имаше коса долга до рамена и попски израсната брада. Се огледа на прозорецот од еден паркиран автомобил. Виде на што личи и се упати кон најблиската берберница.

- Бричење! - викна X. - И брадата и косата!

Берберот одлично му го избричи лицето, што не може да се каже и за главата. Токму кога привршуваше со бричење на последните преостанати влакненца, замавна незгодно со бричот и му го симна скалпот. Черепот на X беше отворен. Во знак на извинување, берберот не му наплати за услугата.

:18: Мозокот на X се гледаше и сите љубопитници што чекаа на ред за стрижење и бричење се радуваа што ќе можат да му сирнат во мислите. Берберот, и самиот љубопитник, не чекаше ниту миг. Погледна во отворениот мозок на X сакајќи да прочита некоја од неговите мисли. А мисли воопшто немаше. Во главата на X беа сместени три слики: раззеленета врба, клупа во парк и замаглена женска силуета.

X се шеташе по градските улици со отворен череп. Минувачите често свереа во неговата соголена глава како случајни посетители на мала подвижна изложба. По некое време и намерно го пресретнуваа, за да проверат дали во главата-музеј има изложено некоја нова слика.

Попусто. X не ги смени сликите во главата до крајот на животот. Времето минуваше и луѓето се заситија од едноличноста на изложбата. Повеќе не го гледаа во главата. Само го одминуваа. Речиси и го забораваја. На него не се сети ниту берберот што му го симна скалпот, кога во огласник прочита дека колекционерка на уметнички дела сака да купи слика на која има насликано раззеленета врба, клупа во парк и маглива машка силуета.

ПРИКАЗНА Ф

Кога дрвото покрај кое случајно минувате со задоволство ја претрпува болката од впишувањето на две имиња врз неговата кора со нож; кога истовремената појава на дожд од небото и солзи на вашето лице не може да се нарече случајност; кога светулка се дави во вирче, прета со наводенети крилца борејќи се за живот и притоа не заборава да ве награди со светлина; кога не знаете зошто одот одеднаш ви станува куц; кога не сте пијани, а од некои темни агли на едвај осветлената улица слушате тивко завивање и цивкање на куче; кога не знаете како сте станале дел од таква ноќ... сè што ви преостанува е да се гризете од бол и зачуденост. Се разбира, потоа постои и можноста да појдете на забар ако скршите некој заб гризејќи се.

:19:

Токму така направи шинтерот Ф во ноќта дотогаш непозната за него; во ноќта кога со чудна помиреност го прифати прогонството во пределот каде кучињата се плашат од луѓето-скитници; во ноќта кога сфати дека дење гулабите се сиви колку и небото, па не се гледаат, исто како да не постојат.

ПРИКАЗНА У

У беше мрзлива уште пред да се роди. Постојано спиеше во стомакот на мајка си која, пак, инсистираше нејзината ќерка да се роди будна.

- Не дозволувам царски да ми го резнете стомакот додека не ја разбудите ќерка ми! Знам, велите дека таа постојано спие, но не ме интересира. Разбудете ја како знаете! – им пискаше мајката на гинеколозите.
- :20: - Госпоѓо, ехото и сега, како и секој претходен пат, покажува дека бебето спие. Без навреда, но на свет ќе донесете крајно мрзлив плод. Дозволете ни да ви го резнеме стомакот, па потоа ќе го разбудиме бебето.
- Не ме интересира! Детето на свет ќе ми дојде будно! – не отстапуваше мајката.

Гинеколозите се најдоа на голема мака. Удираа чврги во стомакот на мајката, но У спиеше спокојно и не чувствуваше ништо. Се обидоа и со шлапкање, но без успех. Го протресоа стомакот малку посилно, онолку колку што смееја, но таквото лулнување само ѝ годеше на дремката на У. Ваквата нејзина мрза ги натера докторите да применат сосема немедицински методи.

Алтернативна медицина не е вистинскиот израз за тоа што го направија: повикаа оркестар со лимени инструменти, со цел да предизвикаат што поголема

врева. Бебето мораше да биде разбудено. Звучите од трубите, саксофоните, тапанот и тубата одекнуваа во кругот на целата болница. Неколку дебели жени со заруменети образи влетаа во салата за породување, носејќи букети цвеќе и бонбониери.

- Честитки! Честитки! Нека е живо и здраво! – викаа на цел глас, играа оро околу креветот на кој се наоѓаше мајката на У и ги пееја народните песни што ги свиреше оркестарот.
- Надвор! Зарем не гледате дека породувањето не е завршено! – ги бркаа гинеколозите развеселените жени, кои мислеа дека веќе се слави успешното породување на нивната пријателка.

:21:

У спиеше. Звукот на лимените дувачки инструменти потпомогнати од тапанот не ја разбуди. Мајката очајуваше, самата се шлапкаше по стомакот и се чудеше зошто нејзиното дете не сака да се разбуди.

- Таткото! Повикајте го таткото на помош! – се досетија гинеколозите. И постапија мудро – таткото беше оперски пејач, а помошта од еден грлат човек беше повеќе од потребна.

Тој задишан влезе во собата за породување и започна гласно да пее арија од операта „Кармен“. Пееше прекрасно. Гинеколозите сигурно ќе уживаа да не свиреше истовремено и оркестарот со лимени инструменти. Ваквата комбинација не беше најпријатна, но беше потребна што поголема врева.

Штом таткото заврши со пеењето, У се разбуди и почна да клоца, а болничарките-помошнички на гинеколозите

силно ракоплескаа. Породувањето конечно беше извршено и У дојде на свет будна, токму онака како што сакаше мајка ѝ.

У ја најави својата мрза многу рано. Само што излезе од стомакот на мајка си, заплака сосема кратко, колку да ја исполни бебешката должност и веднаш заспа, исто како да се наоѓа во стомакот. Повторното пеење арии од „Кармен“ од страна на таткото не помогна. Но, хигиеничарките му беа благодарни – од силата на неговиот глас лебарките и бубашвабите се уплашија и избегаа надвор од болничките простории.

:22:

Животот на У по породувањето доби сосема обичен, но во некои нешта и необичен тек. Нормално, поголемиот дел од времето таа го поминуваше спиејќи. Изненадуваше тоа што прооде и прозборе на време, како повеќето нејзини бебиња – врсници. Но, уште поизненадувачки беше типот на мрза од која страдаше У. (Може да се каже дека другите повеќе патеа од нејзината мрза.) Тоа не беше обична, туку заразна мрза. Кога родителите ја успиваа со пеење или раскажување, не успеваа да дојдат ниту до половина од песничката или приказната. Заспиваа пред неа. Од градинка У беше отстранета поради штетно влијание врз негувателките и останатите деца – сите околу неа заспиваа и тешко се будеа. Дури и електронските уреди во домот престануваа да работат по само неколкуминутно користење од страна на У.

Таа ја ширеше мрзата и во супермаркетите. Кога требаше да плати за купените производи, заспиваа сите што чекаа ред до неа. Се случуваше и касиерките да задремаат; неколку од нив ја загубија и работата поради

тоа. У не можеше да го користи ниту лифтот во својата зграда. Нејзината мрза се пренесуваше и на него, и тој престануваше да се движи. Така, У мораше да ги користи скалите за да се искачи до својот стан на единаесеттиот кат. А се качуваше со часови, затоа што ја фаќаше дремка по секој искачен кат.

Момчето што случајно се заљуби во неа кога ја сретна на скалите ја сакаше до крајот на неговиот животот. Не беше романтичар. Едноставно, го мрзеше да престане да ја сака.

У го надживеа својот обожавател. Никогаш не умре. Ја мрзеше да го напушти светот повеќе отколку што ја мрзеше да дојде на свет.

ПРИКАЗНА К

К и неговата љубена беа дебели. Можеби затоа луѓето наоколу зборуваа дека К станал месечар откако ја бакнал за прв пат. Или можеби не. Други, пак, велее дека почнал да се здобелува по првиот бакнеж со неа. И едните и другите беа во право.

:24:

Секоја вечер К ја сонуваше Земјата како огромна топка сало која се врти околу својата замислена оска, како да трча на подвижна лента за да ослабе. Неговата љубена во сонот беше ѕвезда што свети и грее, се разбира, ѕвезда во облик на мала топка сало. (Сонувајќи, К не сфаќаше како таа не се топи од сопствената топлина.)

Додека траеше сонот, К го празнеше целиот фрижидер и потоа провалуваше во најблискиот фитнес-клуб за да трча на подвижна лента. Не слабееше, затоа што јадеше многу повеќе отколку што трчаше. Пред да се раздени, со месечарски испружени раце се враќаше дома и легнуваше да спие. Кога се будеше не се прашуваше зошто секој ден е сè подебел, зошто се буди испотен и зошто фрижидерот е празен. Само беше среќен што заспива и се буди легнат со главата на дебелиот стомак на љубената.

Месечарењето на К заврши сосема неочекувано, кога една вечер ја сони Земјата како топка сало што речиси не се врти. На небото ја немаше ниту неговата љубена како ѕвездичка од сало. Нешто не беше во ред со сонот и К се сопна додека месечарски трчаше на подвижната

лента. Се разбуди сосема слаб. Облеката стоеше на него како на плашило. Се чувствуваше преморен. Не му беше јасно зошто се наоѓа на подот во фитнес-клубот во четири часот наутро. Исплашен, посака да потрча дома, но едвај имаше сила да оди. Кога стигна дома, не ја најде својата љубена. На креветот беа оставени неколку големи парчиња сланина.

- Дебелино! Каде си? - крикна панично и се одвлечка до прозорецот. Погледна кон улицата и за последен пат ја виде својата љубена претворена во топка сало како со огромна брзина се тркала некаде далеку.

Оттогаш Ќ секој ден седеше крај прозорецот и грицкаше парчиња сланина чекајќи ја дебалата љубена. Таа не се појави, а тој не се здебели никогаш повеќе.

ПРИКАЗНА Т

:26:

- Слободно фрлете ги мапите – им рече Т на туристите. Денес нема да ви ги покажам знаменитостите обележани на нив. Зарем навистина сакате да ви раскажувам за изумрени обичаи? Сакате да чуete имиња на градители на урнатини? Сакате да гледате гробови на војсководци и масовни убијци? Да гледате голи камења, темели на веќе непостоечки градби? Тоа се глупости! Глупости! Одбивам да раскажувам такви нешта по којзнае кој пат! Баш ме заболе за царевите, кралевите, војсководците и владетелите! Да, да, убаво слушнавте! Баш ме заболе! Петнаесет години работам како туристички водич во овој мртов град! Петнаесет години раскажувам глупости! Петнаесет години се трудам да им го задржам вниманието на будали како вас! А мојата приказна?! Што е со мојата приказна?! Фрлете ги мапите – уште еднаш рече Т. - Денес ќе гледаме поинакви знаменитости.

Туристите го гледаа зачудено, но ја прифатија новата непозната тура што им ја понуди чудниот водич.

- Внимателно погледнете го оној фрижидер! – рече Т. - Од таму го купив првото пиво. Продавачката ми го продаде иако бев детиште. Можеби затоа што забележа дека ѝ зјапам во деколтето. Слободно фотографирајте!

Дел од туристите ја напуштија групата незадоволни од водичот што им е доделен. Ги подготвуваа своите поплаки до агенцијата што им го препорача *T*.

- Ене го основното училиште во кое учев. А ене го и игралиштето во училишниот двор. Под оној кош се стевав со најдобриот другар. Јас го удрих со тупаница по носот, а тој ме удри со камен по глава. Еве овде ми е лузната. Слободно погледнете!

Групата што го слушаше *T* се преполови, но тој продолжи да ги покажува личните знаменитости со несмалена возбуда.

- А сега внимание! – им свика. - Овде го имав првиот бакнеж. Да, точно под дрвото. Имаше и клупа на која ги врежав моето и нејзиното име, но повеќе ја нема. Ако има интерес кај туристите ќе поставам нова. И имињата ќе ги врежам пак.
- А сега ќе ви покажам каде се опив за првпат. Еве, во ова паркче. Имав тринаесет години и со другарите пиев црвено вино. Нема никаков споменик, но наскоро ќе поставам некакво обележје.

:27:

Групата што го слушаше *T* стана сосема мала. Останаа само сеирциите и непоправливите љубопитници, но тој не обрнуваше никакво внимание на бројноста на туристите што го следеа. Продолжи во силен занес да раскажува за местата што му значат.

- Погледнете ја убаво пешачкава патека! Овде почина мајка ми. Си одеше, одеше... и одеднаш

- туп! - падна. Срцев удар. Жално! Навистина жално! Сè уште нема споменик за таква мила и добродушна жена!

- А сега најважното! Ќе ви ја покажам куќата на девојката што најмногу ја сакав и сè уште ја сакам. Чекајте малку. Таа прво живееше во една куќа на оној рид, а потоа се пресели во една зграда на четвртиот кат. Што сакате прво да видите? Станот или куќата? Одговорете! Вас ве прашувам!

:28:

Т не доби никаков одговор. Молкот како да го отрезни од занесот. Забележа дека речиси се стемнило и го слушаат само неколкумина. Се загледа во малата група туристи. Полумракот не му пречеше да ги препознае најупорните слушатели: продавачката што му го продаде првото пиво, најдобриот другар со кој се тепаше на игралиштето, девојчето што првпат го бакна, другарите - соучесници во првото пијанство и девојката што најмногу ја сакаше. Пред сите нив, со фенер во раката, со младешки лик и срдечна насмевка чекореше неговата покојна мајка. Ги рашири рацете за преградка и со бавни чекори тргна кон него.

ПРИКАЗНА С

Децата го чекаат снегот за санкање, возрасните за романтични прошетки, а оние со спортски дух за скијање. С никогаш не научи да скија, не се санкаше и не правеше романтични прошетки. И како дете и како возрасен го чекаше снегот за да застане покрај улицата и со другарите да мава автомобили со снежни топки. Таа навика ја загуби откако на четириесетгодишна возраст погоди автомобил управуван од мошне плашлива жена. Топката на С удри во прозорецот од нејзината врата и жената од страв се наведна; изгуби контрола врз автомобилот, удри во најблиската улична светилка и загина на лице место.

:29:

Полицијата никогаш не го фати и не го затвори С, но доволна казна беше тоа што во снежните зимски денови повеќе не си дозволуваше да мава автомобили. Наместо тоа, секогаш кога ќе паднеше снег, С правеше голем снешко - споменик на загинатата жена - и плачеше пред него. Но, тој не плачеше само поради жената што ја уби, туку и поради идните жртви што очекуваше да ги предизвикаат неговите другари кои сè уште ја немаа изгубено навиката да му се радуваат на снегот на стариот добар начин. Тие, пак, го толкуваа плачот на С сосема поинаку:

- Глеј го, се лигави зашто не успева да му закачи цицки на снешкото! Божем мора да се познава дека споменикот се однесува на загинатата жена.

ПРИКАЗНА Р

Дека Ирис ќе биде љубовта на неговиот живот, *Р* знаеше уште во прво одделение, кога ѝ го крена фустанчето за да види од каде ѝ растат нозете. Дека Ирис никогаш нема да го засака *Р* беше јасно уште во трето одделение, кога му забодде молив во десното око штом тој ѝ намигна.

:30:

И слеп на едното око *Р* не губеше надеж. На полуматурската вечер ја покани на танц, а таа му одговори мавајќи го со топчиња ископани од носот. *Р* тагуваше затоа што не можеше да ѝ врати со иста мера: поради енормно густите влакна од носот не можеше да исчепка ништо. Незадоволен и потиштен се повлече во осама. Не сакаше да има никаков емотивен живот ниту во средно училиште ниту за време на студиите. Потоа целосно се посвети на кариерата.

Неговите професионални заложби вродија со плод, кога на триесет и тригодишна возраст стана министер за воајерство и следење комуникации. По цел ден беше зафатен со читање туѓи писма, слушање снимени телефонски разговори и гледање видео снимки од камерите поставени на улиците, во библиотеките и плакарите во домовите на граѓаните. И покрај ваквата зафатеност, *Р* не престана да мисли на Ирис, која во меѓувреме се омажи за брадест козметичар.

P беше чесен човек, но заслепен од силните љубовни чувства реши да ја злоупотреби високата и влијателна функција. Поради премногу долгата брада, го прогласи мажот на Ирис за политички неподобен и го затвори во самица. Потоа нареди на десниот глужд на Ирис да се постави камера свртена нагоре, кон нејзиното меѓуножје, со образложение дека мора да постои врска меѓу срамните влакна на Ирис и влакната од брадата на мажот ѝ. Така до крајот на својот доживотен мандат *P* можеше да ужива во глетката што ја виде во прво одделение.

По неговата смрт дојде до смена на власта, па снимките од камерата поставена на глуждот на Ирис се продаваа во секоја трафика, како доказ за гнасотиите на претходниот режим. - Какво сквернавење на една чиста љубов! – велеа ретките почитувачи на покојниот министер. Оние кои не го почитуваа, а беа многу повеќе, пуштија гласини дека влакната од неговиот нос биле подолги од срамните влакна на Ирис и брадата на нејзиниот сопруг. Ваквите тврдења никогаш не беа сфатени сериозно – за време на својот долг живот *P* ги избегнуваше новинарите и не беа зачувани никакви снимки или фотографии од неговиот нос.

ПРИКАЗНА П

Таа вечер П го измачуваше несоница. За да му стежнат клепките си го гледаше сиот свој изминат живот. Глетката не беше најпријатна, но даде резултат некаде пред зори, кога една бела птица со женски лик слета на неговиот прозорец. Заспа цврсто.

бела куќа на бел облак, носена од бели ијици; бел чад од бел оџак, бела жиџара без жици; бела музика од бел сид, бел славеј надвор од вид; ијик-ијак нон-сиој часовник сиден, ојчучува време на живој иден; лево-десно шејта едно бело клаино, со бела боја црџа на ијразно бело илаино:

:32:

бели гради на бела жена, лејнаија на бела иосишела; сејо ијоа на бело знаме веено од бел ијризрак, качен на бел рид над кој се сиушијил бел облак.

Тресок и ехо од кикот.

Се разбуди во соба со силна светлина. Неколку луѓе загрижено зјапаа во него, со чудење внесувајќи му се в лице. Посака да стане, но увиде дека рацете и нозете му се врзани за креветот.

„Како сте?“ – го прашаа луѓето во бели мантили. Тој молчеше. Наместо да даде одговор, се обиде да им раскаже некаков чуден сон, но му објаснија дека толкувачите на соништа одамна се отпуштени од болницата како непотребен кадар (во тоа место сонувачи речиси и немаше).

„Утре ќе ви биде подобро“, – рекоа луѓето во бели мантили и излегоа од собата гасејќи го светлото.

На прозорецот од собата слета бела птица која од некаде му се чинеше позната. Наместо со песна го поздрави со грозен кикот. За тоа време, некаде далеку, надвор од собата, надвор од приказнава, надвор од светот, се смешкаше Слободата, задоволна што уште еднаш се покажа точна нејзината констатација: „не сум препорачлива за сонување“.

ПРИКАЗНА О

О беше убава девојка. За жал, се роди со говорна маана. Не можеше да ја изговори буквата „О“. Затоа не можеше да каже ниту како се вика. Кога ќе ја прашаа за името обично молчеше.

Сепак, еден ден се досети на мала мудрост. Со себе зеде пластичен обрач. Кога ја прашуваа за името вртеше хулахоп. По неколку минути кружење со обрачот околу половината, соговорникот ќе се сетеше дека таа има име слично на кругот – О.

:34: Еден ден О се сретна со глув човек.

„Како ти е името девојче?“ – запраша глутварот, а таа почна да врти со обрачот.

„Како? Како? А?“ – прашуваше глутварот.

О вртеше сè посилно и посилно.

„А? Молам погласно. Не те слушам“, – викаше глувиот.

О се разлутути и го вртеше обрачот околу половината најсилно што можеше; толку силно, што си го скрши 'рбетот.

„Ооооооф!“ – извикна таа умирајќи, без да знае дека неколкупкратно си го изговорила името.

ПРИКАЗНА Њ

По сентименталната прошетка на снег со љубената, Њ смртно настаина. Киваше, кашлаше, се мрсулавеше и се лигавеше. Беше одвратен за гледање. Бунтовник по природа, ѝ објави војна на настинката. Откако безуспешно ја нападна со чај од канабис, премина на „тешка артилерија“: си ја свари омилената супа со фиде во форма на букви.

Њ имаше огромно искуство во мрсулавење и лечење со супа од букви. Имаше изедено безброј букви и азбуки, па му требаше неполна минута за да испразни чинија супа. Сркаше со светлосна брзина и воопшто не му пречеше тоа што супата е жешка. Лажица по лажица и чинијата речиси се испразни.

Њ бездруго ќе оздравеше да не се засркнеш од последната лажица. Форензичарите констатираа смрт од задушување. Во грлото му најдоа заглавена буква од фиде. Буквата „Њ“.

ПРИКАЗНА Н

Н беше ковач. Живееше на крајот од градот на осмиот кат, во стан претворен во работилница. Најдобри пријатели му беа чеканот и наковалната. Времето го минуваше преобликувајќи усвитено железо меѓу нив. Понекогаш удирајќи со чеканот го погодуваше ритамот на своето срце. Тогаш се добиваше најцврсто железо. Таквите предмети Н не ги продаваше, туку си ги задржуваше за себе. Еднаш му успеа цела недела да удира врз железото во ритамот на срцето. Така си направи најцврста ограда за терасата. Можеби оградата можеше да го спречи падот од високо, но не можеше да го спречи гледањето далеку. Н луташе со погледот во недоглед. Насакаде гледаше жена.

Една студена зимска ноќ кога парното греење беше исклучено, осаменоста го нападна Н повеќе од било кога. Стана од креветот и извади едно ребро од радијаторот. Од него направи жена. Ја постави на терасата потпрена на оградата, за да можат заедно да го гледаат изгрејсонцето. (Убаво е кога двајца гледаат во иста насока, мислеше Н.)

Штом сонцето изгреа, од пресилен ветер или самоубиствен нагон, железната жена се преврте преку оградата и падна на улица. Додека Н да успее да се симне долу, таа веќе беше одвлечкана од скитници-препродавачи на старо железо. Н се врати на терасата. Го изгледа изгрејсонцето сам. Седеше на тераса до зајдисонце.

Потоа влезе внатре и се фати за работа. Удираше крвнички по железото. Му беше гајле за ритамот. Направи остар нож и пред да си легне го стави под перница. Сонуваше како некому се заканува.

ПРИКАЗНА М

Првиот ден *М* излезе да се прошета на пладне и забележа дека има две исти сенки. Едната фрлена лево од него, а другата десно. Низ главата му поминаа секакви мисли. Помисли дека има два живота; дека неговата душа има две тела; дека неговото тело има две души; дека има способност да умножува светови и го греат две сонца... Отрча до првиот излог и се огледа на стаклото. Во одразот имаше само еден лик. Тој.

:38:

Вториот ден *М* излезе да се прошета попладне и забележа дека има две различни сенки. Сенката лево од него беше силуета на маж, а онаа десно силуета на жена. Низ главата му поминаа секакви глупости. Помисли дека во него живее некоја друга; дека во неа живее некој друг; дека има моќ да создава небесни тела и го греат две сонца: машко и женско. Отрча до најблискиот излог и се огледа на стаклото. Во одразот виде двајца: својот лик и жена до него. Пред да викне од шок погледна десно од себе. До него стоеше жена што си ја местеше фризура пред истиот излог. Ја намести и бргу си замина. Му олесна.

Третиот ден *М* излезе да се прошета навечер и забележа дека неговото тело фрла четири животински сенки: една на куче, една на мачор, една на лав и една на магаре. Низ главата му поминаа најразлични мисли. Помисли дека уличното осветлување сковало заговор против него; дека го следат духови на мртви животни од зоолошката градина; дека тоа што му се случува е добра фабула

за басна... секакви будалаштини помисли *М*. Отрча до најблискиот излог да се огледа, но во стаклото не виде никаков одраз. На излогот од затворената продавница беа наредени плишани животинки: куче, мачор, лав и магаре. *М* отиде и до следниот излог. Повторно немаше одраз во стаклото. Всушност, застана пред кафуле. Одвнатре го гледаа еден куп луѓе. Показуваа со прст кон него и му се смееја на четирите животински сенки.

Четвртиот ден *М* не излезе да се прошета. Се плашеше од сенките кои може да ги фрли неговото тело. А и целиот град зборуваше само за човекот со четири животински сенки.

Петтиот ден *М* излезе да се прошета наутро и забележа дека е мрак. Сонцето не изгреало, а немаше ниту улично осветлување. Не знаеше што да помисли. Само се израдува што неизгревањето на сонцето тоа утро ја засени приказната што се ширеше за неговите животински сенки.

ПРИКАЗНА Љ

Љ беше многу побожна и имаше дебел газ. Често одеше во црква да се моли за сè и сешто. Животот воглавно ѝ беше убав; освен кога ѝ го загорчуваа децата на соседите. А тие беа вистински злбници. Измислуваа секакви прекари за неа, особено за нејзиниот задник.

Еднаш Љ излезе од дома, а на улица - ете ти ги децата на соседите. Викаа на цел глас: „Љ има газ ко телевизор! Љ има газ ко телевизор!“

„Екран 72!“ - додаде едно дете.

:40:

Љ се правеше дека не ги слуша и замина во црква на молитва. Кога се врати, ја најде сосетката пред зграда избезумена и уплакана. Децата ѝ умреле додека играле видеоигри. Телевизорот експлодирал.

„Не разбирам... нов беше“, - липаше нажалената мајка.

Љ беше среќна што молитвите ѝ беа услишени. За да ја утешува ужалената сосетка, ѝ подари сосема нов телевизор. Екран 72.

ПРИКАЗНА Л

По долго вежбање и мачни подготовки, *Л* собра храброст да се појави на аудицијата за најдобар танчер. Одинадвор салата му изгледаше сосема обично, но кога излезе на сцената непријатно се изненади: наместо најавената жири комисија спроти него стоеја неколку водачи на африканско племе што не можеше точно да го препознае. Стегајќи копја во рацете, го гледаа со нема сериозност.

И покрај ваквата не баш мала непријатност, *Л* го заведе почетниот став за точката што требаше да ја изведе. Чекаше да биде пуштена музиката на која требаше да танцува. Следеше второ непријатно изненадување: наместо музиката со која се пријави на аудицијата, слушна само длабоки удари на тапани во некој сложен, нему непознат ритам. Не знаеше како да се движи на таква музика и како скаменет стоеше во место.

Лутината на лицата на племенските водачи стана видлива. Со незашилениот крај на копјето удираа во земја во ритамот што се слушаше. На *Л* му пристапи еден сосема модерно облечен човек. Говорејќи на неговиот јазик, но со многу грешки, му објасни дека задоцнил на аудицијата, дека древното африканско племе ја освоило салата и дека се наоѓа во земја во која е смртен грев неумењето да се одигра ритуалниот танц во чест на владетелот.

ПРИКАЗНА К

К имаше убаво заоблено стомаче со спојлери и прилично слабички нозе. Понекогаш се здебелуваше, понекогаш ослабнуваше, но нозете секогаш ѝ остануваа какви што си беа. Поради слабите нозе, момчето често ја задеваше со недоделкани коментари. Еднаш, носејќи ѝ чоколадо со лешници, ѝ рече:

„Знаеш ли што? Секој ден ќе ти носам по едно чоколадо. Стомачето ќе ти се здебелува, а нозете не, и ќе станеш како компирче на чепкалки.“

:42: На ваквиот груб коментар К многу се налути и му рече на момчето дека не сака да го види неколку дена. Во меѓувреме, си ги исече нозете, ги стави во вреќа со компири и му ги испрати по пошта.

Кога тој ја доби пратката не можеше да поверува. Брзо отиде кај неа. Ја затекна пред нејзината куќа без нозе и во инвалидска количка.

„Ете, така ти е кога многу зборуваш! Има сега ти да ми ја туркаш количката!“ – луто му свика К.

Од ваквиот нејзин потег момчето побесне, па ѝ рече дека не сака да ја види неколку дена. Во меѓувреме, си ги исече рацете на циркулар, ги стави во вреќата со компири и нозете на К и ѝ ја испрати назад.

Кога К ја доби својата вреќа збогатена со рацете на момчето, не можеше да поверува. Веднаш му се јави и го повика на итен разговор кај неа дома.

Тој пристигна и налутено ѝ рече: „Така ти е кога се правиш многу паметна! Да видиме сега како ќе ти ја туркам количката без раце!“

К го гледаше со зината уста и по неколку секунди заплака. Малку по неа заплака и тој. Плачеа минута-две. Ред солзи, ред мрсули. Потоа тој отиде до нејзината количка. Ѐ седна во скутот завртен кон неа, ја прегрна со нозете и страсно ја бакна.

Си ветија дека никогаш повеќе нема да се караат за глупости.

ПРИКАЗНА Ј

Првиот ден *J* се разбуди со силна болка во рацете и нозете. Се зачуди кога виде дека на себе има розеви бебешки пижами што силно ја стегаа. Набрзина ги раскина и небаре окови ги отфрли од себе. Почна да си ги раздвижува помодрените екстремитети и си ја врати циркулацијата на крвта во нормала.

:44:

Вториот ден *J* се разбуди и се изненади кога виде дека е бебе облечено во пижами за возрасна жена. Рацете и нозете ѝ се заплеткуваа во предолгите ракави и ногавици. Горниот дел речиси целосно ја покриваше и таа едвај сиркаше низ отворот за главата. Сакаше да викне некој да ја преоблече, но не можеше да зборува туку само да плаче и да цимоли. Јасно, никој не дојде да ѝ помогне.

Третиот ден *J* сонуваше дека е бебе облечено во пижами за возрасна жена, што сонува дека е возрасна жена облечена во бебешки пижами. Се разбуди пиштол гола.

Четвртиот ден *J* се јави кај другарка ѝ Сибел; мајка ѝ е кројачка, па ќе ѝ соши пижами по мерка.

ПРИКАЗНА И

И не беше голем љубопитник. Воопшто не го интересираа културните (ако воопшто можеа да се наречат културни) настани во неговото мало гратче. Сепак, не можеше да одолее на фамата за пристигнатиот циркус што се ширеше насекаде околу него. Во секој весник, на секое радио, на секоја телевизија, главна вест беше доаѓањето на циркусот.

И отиде да купи леб, а сите соседи што го сретнаа по пат го прашаа една иста работа: „Беше во циркус?“ Дури и продавачот му го постави истото прашање. „Циркус, голема работа“ - си мислеше *И*. Но, главната атракција го натера да се предомисли.

:45:

За првпат во гратчето беше донесен специјален жив џубокс. Беше тоа еден влакнест дивјак, получовек-полуживотно. Се наоѓаше во кафез, сместен во помал шарен шатор. Не беше дозволена групна посета на дивјакот. Секој посетител кај него мораше да влезе сам. Наместо билет, за своите пари посетителите добиваа камен голем колку јаболко. Со него го удираа дивјакот, а овој, откако ќе крикнеше од болка, почнуваше да ја пее омилената песна на тој што го удрил; и тоа со милозвучен човечки глас! Никогаш не се случуваше да запее погрешна песна.

И тргна кон циркусот, но кога ја виде змиулестата, речиси километарска редица пред шаторот на дивјакот, се откажа од намерата и се врати дома. Следниот ден

стана необично рано. Го разбудија силните грмотевици и гласното фучење на ветерот. Такво невреме во гратчето не се паметеше. *И* се израдува. Помисли дека на такво невреме никој не би излегол од дома за да оди во циркус. Беше во право. Не само што немаше редица пред шаторот на дивјакот, туку и немаше жива душа во целиот циркус.

И плати влезница и за парите го доби потребниот камен. Влезе во шарениот шатор и го здогледа „дубоксот“. Беше одвратен. Од него се ширеше неподнослива реа. Со чуден сјај го гледаше *И* право во очи и испушташе глас тивок како далечно ехо од ревење. *И* не веруваше дека вакво полуживотно може да пее; уште помалку да му ја погоди омилената песна. Сепак, замавна со каменот најсилно што можеше. Многу се разлуту кога, поради големата возбуда или преголемата смрдеа, го промаши дивјакот. Налутен излезе од шаторот. Се бореше со дождот и силниот ветер додека да стигне повторно до билетарата. Овој пат, за секој случај, зеде два камена. По втор пат влезе во шаторот, нанишани внимателно со многу концентрација, но пак промаши.

„Трета среќа“, – си помисли, и пред да го земе третиот замав, железната конструкција на шаторот се урна врз него од пресилниот ветер.

ПРИКАЗНА S

„Доста досаѓаш, досадна една! Ме мрзи сега да одам по наполитанки!“ - ѝ рече S на цимерката, која со лутење излета низ вратата велејќи дека ќе си купи сама. Познавајќи ја долго време, S очекуваше дека лутината нема да ѝ помине брзо. Ја чекаше да се врати и сакаше на смеа да ѝ се изгребе од наполитанките, со надеж дека таа ќе престане да му се лути.

Поминаа петнаесет минути, а неа ја немаше. Продавницата се наоѓаше многу блиску и S очекуваше дека за пет-шест минути таа би требало да се врати. Се загрижи. Мислеше дека цимерката уште му е лута за неговата неуслужливост, па се инаети и скита некаде.

:47:

Поминаа уште два часа. Уште ја немаше. S се загрижи уште повеќе. Помина уште еден час и да не засвонеше телефонот S ќе се загрижеше најмногу на цел свет!

Госјодине, се јавуваме од Градска болница. Жал ни е што ќе мора да Ве известиме... Вашата цимерка... мртва е... несреќа... несреќен случај... најолијанка... се засркнула... се задавила... примете сочувство...

S немаше време ниту да заплаче. Уште пред да ја спушти слушалката некој тропна на вратата. Тој отвори и отскокна чекор наназад од страв. Пред него, насмеана, стоеше цимерката со кутија наполитанки во рацете.

„Сакаш? Земи“, - го понуди таа. *S* одби со изговор дека не му е добро, не може да јаде и мора да седне.

„Пребледен си. Да не ти паднал шеќерот? Земи некоја напoлитанка, де!“ - настојуваше насмеана цимерката, очигледно без повеќе лутина во себе.

S ја гледаше исплашено, како да гледа дух. На моменти изгледаше како да не гледа во неа туку низ неа. По втор пат одби: „Не, не. Не сакам.“

Натегаето земи-не сакам ќе траеше уште долго, да не го прекинеш повторно свонене на телефонот. *S* се штрекна. Скокна како попарен и ја грабна слушалката.

:48:

„Повторно се јавуваме од Градска болница... Ве молиме простиете... пред малку... грешка... грешка беше... колеѓите ѝ згрешиле бројот... извинете... извинете“

Ја спушти слушалката; длабоко воздивна и се насмеа.

„Кој беше?“ - праша цимерката.

„Никој. Грешка. И ајде, дај од тоа напoлитанките кога веќе си запнала.“

ПРИКАЗНА 3

3 беше мало детенце со ледена но топла насмевка и румени обравчиња. Живееше во сликовница, во приказна со среќен крај, точно на четиринаесеттата страница. Таквиот живот имаше свои предности. Нацртан како дете, 3 не старееше. Живееше со своите врсници – дечињата што ја прелистуваа сликовницата која се пренесуваше генерациски во семејството. Кога едно дете ќе пораснеше, секогаш ја преземаше некој од помладите членови.

Иако нацртан не можеше да се движи, 3 беше среќен и не сметаше дека живее еднолично. Постојано се дружеше со нови и нови другарчиња. Животот му течеше само кога детски очи гледаа во сликата на четиринаесеттата страница, но тој не се жалеше. Знаеше дека кога-тогаш ќе се најде некој негов врсник што ќе ја отвори сликовницата. Сметаше дека си обезбеди вечност.

:49:

Но, 3 не предвиде дека сликовницата во која живееше може да падне во погрешни раце. А се случи токму тоа. Детето што ја наследи воопшто не сакаше да чита, ниту пак му се гледаа слики. Ја оштети и речиси ја распартали за неколку дена. Оттогаш никој повеќе не ја читаше. Остана заборавена во подрумот во кутија со стари книги.

Потоа животот на 3 се претвори во спиење меѓу корици; дремење без надеж дека некое дете, некаде, некогаш, повторно ќе погледне во неговите вечно млади румени образи. Тиражот на сликовницата од илјада примероци не му претставуваше утеха.

ПРИКАЗНА Ж

Чепкајќи по фиоките, Ж пронајде многу писма, стари фотографии и исечоци од весници. Се израдува што се сретна со предмети за кои веруваше дека сигурно се изгубени, но најсреќен беше што пронајде едно еротско списание („Playboy“ или така нешто) за кое воопшто не се сеќаваше дека го имал. Откако го најде списанието, сите останати дребулии ја изгубија важноста. Набрзина ги врати во фиоката фотките, писмата и исечоците, па се посвети на гледање женски облини. Разголените момички не му предизвикуваа големо внимание; веќе видени и напамет научени пози што ги „возбудуваат“ читателите (всушност, гледачите) на таквата литература. Сепак, двете средни страници го оставија со подзината уста. На нив беше испружена есенската убавица Дуња, од убава поубава, од гола погола.

Ж не можеше да ѝ се изнагледа. Првиот пат ја гледаше цели десет часа и заборави да јаде, а потоа ја гледаше секој ден, три пати по осум часа. Благодарение на математиката, знаеме дека Ж не правеше ништо друго освен што зјапаше во голата Дуња со подзината муцка. Неговите некако се помирија со опсесијата на својот син единец, па го оставија да прави што сака. Само повремено го прекинуваа за да му донесат јадење.

Но Ж навистина претера. Еден ден, изнемоштен, ослабен и пребледен, едвај собра сили да ја истргне средната страница на списанието, се облече во свечено одело и се упати кон матично.

„Ке се земеме“, – им рече на матичарите покажувајќи им ја сликата од Дуња.

„Со кого?“ – прашаа.

„Со неа“, – одговори.

Го погледнаа чудно. Дотогаш немаа сретнато човек што сака да се ожени со слика. Прво мислеа дека се шегува, па дека е од скриена камера, за најпосле да викнат жолто комбе.

Ж го затворија во лудница. Му го соблекоа свеченото одело и му облекоа малку поинаква конфекција (со споени ракави, се разбира). Сликата од Дуња ја вратија на неговите родители, кои од жал за синот ја закачија во дневната соба над телефонот.

:51:

Во лудница расположението на Ж беше променливо. Час беше примерен пациент, час вистински лудак. Молчеше, молчеше, и одеднаш, тресејќи се и со згрчено лице викаше на цел глас: Дуњаааа! Дуњаааа! Најчесто се смируваше брзо, но едно попладне не престана да го извикува името на есенската убавица цели седум часа. Едвај околу единаесет навечер го смири една стара болничарка која се досети да му чита приказни од Цепенков.

- Ајде, ајде, смири се! Слушни што станало понатаму: *...џо зел и љој клуч, ља оџишол кај сџоџаџа мааза, ља ја оџворил и шџо да види: една убаа и љреубаа девојка сџојала љросџо и од лицџо на девојкаџа џо оџреа едно силно сонце, ља му се зел зрако од очџџе и љаднал на зџми како умрен. Лежал шџо лежал и едно време се исџраји,*

ѿа ѿак ја ѿоґледнал. Мислејќи си оѿи е жива ѿаја девојка, коа се ѿрибрал до неа, ја видел оѿи била зуґравдисана.

- Бре, да видел ѿосѿо, - си рекол сам со себе, - јас ја сѿорив оѿи е жива, ами ѿаја била зуґравдисана. Ах, дали ќе биди жива оваа девојка? Или ќе ја видам жива, или ќе умрам!

Од ѿој саатѿ му беше влеґол еден мерак и од ден на ден сѸ царев син венееше од ѿолемио мерак шѿо му беше влеґол во мислаѿа за убајинаѿа на ѿаа девојка...

Ж заспа како бебенце.

:52: Следниот ден болничарката се јави кај неговите родители.

„Госпоґо, Вашиот син избега од болницата. Дали можеби се вратил дома? Ако е дома, Ве молам донесете го овде. Ние само сакаме да му помогнеме.“

„Избегал?! Како тоа избегал?!“ – извикна мајката на Ж и ја испушти слушалката кога ја виде пред себе сликата на сидот: црно бела фотографија, а на неа Ж во свечено одело и Дуња во венчаница, фатени рака под рака. Мајката на Ж ја откачи сликата и ја искина на парчиња, без надеж дека некогаш ќе дочека внуче. Од паднатата слушалка сѸ уште се слушаше гласот на болничарката: „Госпоґо! Госпоґо! Ние само сакаме да му помогнеме...“

ПРИКАЗНА Е

Е отиде во театар да ја погледне премиерата на претставата која долго ја очекуваше, но се зачуди кога виде дека е единствен присутен во гледалиштето. И покрај слабата посетеност претставата започна сосема нормално. И тоа само за него. Почетокот беше здодевен. *Е* чекаше да дојде битниот, возбудливиот, интересниот момент. Не дочека. Претставата беше удав до самиот крај. На *Е* му беше незгодно да ги остави глумците без аплауз, па стана и силно заплеска со рацете. Иако лоши, актерите беа искусни и ја просреа неговата намера. Наместо да се поклонат, му возвратија со уште посилен аплауз. Навистина, *Е* одглуми дека му се допадна претставата многу подобро одошто глумците глумеа на сцената. Не му беше сосема јасно како од обичен гледач стана актер, па збунет, го напушти театарот без да се поклони.

:53:

ПРИКАЗНА Ѓ

Иако штотуку оженет, Ѓ имаше една забранета музичка желба: да ѝ го свирне на новодоселената комшика Елена. Ѓ фрли око уште првиот пат кога ја виде. Самата помисла на Елена во него раѓаше силна возбуда и копнеж да води љубов со неа (да не речеме, да ја плесне). Во почетокот, се погледнуваа и си велее „добар ден“ со широки насмевки. Подоцна, кога и да се сретнеа, со задоволство застануваа на разговор. Добрососедските односи набргу беа воспоставени. И повеќе од тоа.

:54:

Ѓ беше атеист, но се чини дека Господ му ги услиши молитвите. Ја сретна Елена пред зграда. „Здраво, како си? Јас, еве, одам на работа.“ Таа само се насмеа. Му намигна и тивко му шепна: „Мажот ми е на пат. Сама сум. Вечер во десет.“ Ѓ го слушна она на кое се надеваше толку време. Срцето силно му затупка и речиси се одвои неколку милиметри од земјата. Отиде на работа. Средуваше разни документи и предмети, но со умот, срцето и некои други органи беше во неговата зграда, на петнаесетиот кат, онаму каде живееше Елена.

Во 22:00 излезе од дома. Го повика лифтот, влезе во него и го притисна копчето со број петнаесет. Се погледна во огледалото за да си ја поправи фризура. Му се допаѓаше како изгледа. Лифтот тргна нагоре, но веднаш престана да се движи. Светилката се угасна. На Ѓ му стана непријатно. Мразеше темница, а изгаснатото светло само да го засилуваше чувството на клаустрофобија кое

и онака го имаше. Почна да тропа по вратата. „Смирете се господине, с нема струја. Мал проблем. Ситница. Брзо ќе средиме“, - се слушна гласот на мајсторот. По неколку минути дојде струја и лифтоот тргна нагоре. Ѓ уште еднаш се погледна во огледалото да си ја провери фризура. Се стаписа. Најпрвин му се појавија неколку бели влакна во косата. Потоа и на брадата. Двете бразди на челото сè повеќе се продлабочуваа. Како што лифтоот одеше нагоре, така Ѓ сè повеќе старееше. Панично почна да притиска и да удира по копчето СТОЈ, но лифтоот продолжуваше да се искачува нагоре. Ѓ панично врескаше: „Стој! Застани! Стооооој!“

Кога стигна на петнаесетиот кат, веќе беше подгрбавен ќелав старец, со бела брада и збрчкано лице. Како ќе оди сега кај Елена?! Сакаше да се врати, но договор си е договор. Ја турна вратата од лифтоот и излезе, оставајќи ја самата да се затвори. Тропна на вратата на Елена. Му отвори млада девојка. Ѓ се накашла и со изнемоштен глас праша: „Добровечер. Тука живее Елена?“

:55:

- „Господине, баба ми почина пред десет години. Не знаевте?“

Ѓ многу се натажи. А не би требало. Тој беше старец. Импотентен старец. И да беше Елена жива, тешко дека би можел да направи нешто со неа, освен да пие чај. Без зборови се сврте и тргна да си оди. Се упати кон лифтоот, но на вратата стоеше залепен лист: НЕ РАБОТИ. Застенка и тргна надолу по скалите. Се симнуваше долго и бавно. Толку бавно, што е невозможно да се раскаже во олку кратка приказна.

ПРИКАЗНА Д

Д навистина треба да е среќен што преживеа. На едногодишна возраст, лазејќи по подот, удри во мала масичка на која стоеше глобус. Масичката се заниша и глобусот му падна точно врз главата. За среќа, ударот не остави поголеми последици, освен што кога порасна, Д стана студент по географија. Неговите родители често се посетуваа на случката и на шега велеа дека светот му се урнал врз глава.

:56: Патувањата низ светот не го интересираа. Всушност, Д многу сакаше да патува. Но, за неговите патувања не беше потребно ниту да ја напушти собата. Енциклопедиите, учебниците, атласите и разните мапи беа доволни да го преместат и пренесат каде што ќе посака. Секоја вечер, дружејќи се со нив, запознаваше нови и нови непознати простори. Учеше со голема страст и посветеност. Не му пречеше ниту гласниот звук од телевизорот во соседната соба кој редовно заборавааше да го исклучи.

Од сите мапи, најмногу ја сакаше големата мапа на светот што зафаќаше еден цел ѕид од неговата соба. Секоја вечер седеше пред неа како пред божество; запишуваше нешто во бележникот; заокружуваше имиња на места кои првпат ги слуша; и се разбира, патуваше. Ја галеше мапата со прстите како љубовница. Кога шеташе по неа, доволен беше еден допир со прстот врз Сахара за да се препоти. Само еден допир со прстот врз Арктикот и веќе му се тресеа вилиците од студ.

Еднаш, додека шеташе со показалецот и средниот прст низ Сибир, толку му застуде, што настина во истиот миг

и кивна токму врз Русија. Од вклучениот телевизор се слушаше тивкиот глас на спикерката: *...ејидемија на жриј од вакви размери досега не се јамаеи... руската држава презема ијни мерки за сјречување на...* Сето тоа не допираше до *Д* кој занесен гледаше во којзнае кој дел од светот.

Друг ден, пак, *Д* случајно ја допре Италија со цигара и направи мала дупка на мапата. *...шумскије ѓожари веќе иејији ден иродолжија да беснеат... се ширај... ијалијанската армија им се иридружи на ироивјожарније екии во борбата со ожената сјихија...*

Трет пат, тој брзаше некаде и поминувајќи невнимателно, ја закачи мапата со лактот. Таа се откачи од клинецот кој ја држеше на сидот и падна на подот. Следните денови од целиот свет пристигнуваа вести за земјотреси. Никој и ништо не беше асеизмично. Земјата речиси секаде си го менуваше ликот.

Со тек на време, мапата на *Д* стана изветвена и излитена. Беше невозможно да се учи и да се патува на неа. Родителите знаеја што претставува таа за него. Знаеја колку му значи географијата, па решија да го изненадат. За неговиот роденден, кој се совпадна со денот на затемнувањето на Сонцето, му купија нова мапа со иста големина. Старата веќе беше непотребна. Мајката на *Д* влезе во неговата соба, ја свитка старата мапа во ролна и се упати кон најблиските контејнери. Од телевизорот се слушаше гласот на една откачена стара баба што се претставуваше како гатачка. Мрмореше некакви глупости за крајот на светот.

ПРИКАЗНА Г

:58: Животот на Г одеднаш се промени. Не беа бетонски само зградите во населбата во која живееше. Бетонски станаа и килимите во неговиот стан. Затоа, Г понекогаш се збунуваше и мислеше дека е на улица. Бетонски станаа и фотелјите, и треседот, и табуретката и столовите, така што беше многу неудобно да се седи на нив. Бетонски беа и вратите и прозорците. Огледалото исто така беше бетонско, па затоа на Г му беше мошне тешко да се огледа во него. Наместо ликот на Г, тоа одразуваше мозаик со мотив на диво животно, составен од црни и бели камчиња. Креветот, душекот, покривачот, перницата, па дури и пижамите, беа бетонски, така што беше невозможно да се заспие во нив. Полиците на кои стоеја книгите, се разбира, беа бетонски. (За кориците на книгите веројатно веќе претпоставивте.) Телевизорот, одлично вклопувајќи се во ентериерот, беше бетонски, па се чинеше дека постојано емитува една иста програма. Можеби нема да верувате, но и сендвичот кој Г еднаш се обиде да го изеде за ручек беше бетонски! Малку фалеше да му ги искрши забите!

Кога едно утро наместо снег заврна свеж малтер, Г веќе се загрижи. Почека да престане врнежот и да се исушат улиците. Ја собра сета бетонска тежина од станот, ја стави во ранец и излезе на улица, цврсто решен да не се врати повеќе. За да ја ублажи маката од преголемата тежина, Г пееше за време на прошетката. Но, тежината не се намалуваше, туку сè повеќе се зголемуваше.

Затоа, колку што ранецот стануваше потежок, толку песната на Г стануваше погласна. Во еден миг ранецот толку му стежна, што Г престана да пее и крикна гласно како диво животно, толку гласно, што го изгуби гласот. Г онеме. Бидејќи нем, тој го остави ранецот на тротоарот и продолжи да чекори без бетонската тежина. По грчевитата гримаса што не ја тргаше од лицето, минувачите дознаваа дека никогаш не му олеснало.

ПРИКАЗНА В

В не веруваше во Дедо Мраз ниту кога беше дете, иако секоја Нова година наоѓаше подароци под елката. Сепак, не пропушташе да си замисли мноштво желби кои некој, било кој, требаше да му ги исполни. Понекогаш желбите навистина се исполнуваа. Најчесто не.

:60:

Времето минуваше и *В* подостаре. Бројот на желбите му се намалуваше, но секојдневно растеше силината на сега веќе единствената желба. Ех, како би бил добредојден еден непостоечки Дедо Мраз да го врати во детството, во она време кога добиваме играчки и покрај тоа што не веруваме во него; кога самото постоење е доволна причина да се биде сакан; кога нашата прегратка е награда за возрасните, а насмевката е топлина за присутните во собата; несмасните зборови се причина за развеселување, а едно одење до продавница изнудува пофалба.

В стоеше до новогодишната елка и со неверување гледаше во пакетчето завиткано во украсна хартија. Ја одврза панделката и го отвори. Внатре имаше светкав шарен појас и писменце: „Ти *В*, никогаш не веруваше во мене. И тешко може да се каже дека беше умно дете. И покрај тоа, јас сепак ти носев играчки под елката. Јас и денес кога си возрасен немам ништо против тебе. Еве, ти ја исполнувам желбата. Стави го појасот на панталоните, притисни го копчето на токата и уживај во детството. Искрено твој, Дедо Мраз.“

В не се двоумеше ниту за миг. Постапи точно по упатството на Дедо Мраз. Го стави појасот и го притисна копчето. Постепено почна да го губи тлото под нозете. Беше обземен од некакво лебдечко чувство. Гравитацијата повеќе немаше значење. Силна светлина му ги заслепи очите. Потоа сè што гледаше околу себе беа виножита. И така неколку минути.

Тресна во сид. Падна на подот и видот му се врати. Виножитата исчезнаа. Од некаде се слушна дебел глас: СТИГНАВМЕ. Тој лесно си ја препозна детската соба во старата куќа, урната пред триесетина години. Се обспрна наоколу и се натажи: собата беше мрачна. Сликите на сидовите беа потемнети. Сlikовниците одамна го изгубиле шаренилото. Во аглиите на таванот имаше пајажина. Од аглиите на собата го демнеа дебели тетки со виклери во косата. Сакаа да му ги штипат образите кои веќе одамна не беа обравчиња. Сето детство се состоеше од правливи полици со полурасипани играчки и растурени сложувалки со изгубени делови.

:61:

Набрзина и со голема лутина В ги собра играчките во најлонска вреќа. Скокаше врз неа додека не ги искрши на најситни парчиња. Го извади појасот и го тресна од земја. Ја згази токата со стапалото. Чувството на лебдење се повтори. Се повтори и заслепувачката светлина. Виножита немаше.

В лежеше на подот во својата куќа. Го слушна пукањето на огнометот и стана. Застана покрај елката. Подарок немаше. Околу каминот беа расфрлани жарчиња, јагленчиња и многу пепел. Набргу пристигнаа пријателите и соседите. Му ја честитаа Новата година и го потсетија да си го поправи оштетениот оцак. Само што не се срушил.

ПРИКАЗНА Б

Неговиот краток живот беше една никогаш докрај издишана воздишка. Сето постоење му мина во мачна загушливост. Чувството дека губи здив никогаш не го напушти. Сепак, Б беше борец и не се откажуваше туку така од правото на дишење. Постојано го проветруваше малиот тесен стан и често шеташе во природа. Залудно. Дишењето му беше старечко. Градите болно го гребеа при секој земен здив. Навистина, Б беше асматиچار, но лекарите се чудеа на грозниот звук што му се јавуваше од градите. Во долгогодишното работно искуство немаа чуено ништо слично: и турпија што минува врз метал звучеше попријатно.

Сфаќајќи ја со текот на времето залудноста на прошетките во природа, Б се повлече меѓу своите сидови и повеќе не излезе. Поради инаетот што сè уште си го чуваше во себе, се насели во фотелјата крај секогаш отворениот прозорец, со надеж дека еден ден ќе дише нормално. И чекаше така со отворен прозорец. Чекаше... Чекаше...

По определен број вдишувања и издишувања тој конечно издивна. Кога дознаа, и малкутемина негови блиски воздивнаа олеснително. Го закопаа како што е редот - со боца кислород во гробот. Потоа речиси го заборавија. Но Б како нешто да паметеше.

Одвреме-навреме по некој од познаниците ќе се присетеше да му го посети вечното почивалиште. И сите се морничавеа. Од земјата околу гробот се слушаше

матен, далечен звук на метално гребење, звук носен од тивок ветар, ветар како слаба недовршена воздишка. Од таквиот звук и здивот можеше да запре! И навистина запираше. Секој посетител на гробот на *Б* порано или подоцна се водеше како исчезнат.

Телевизиите сигурно би емитувале интересни стории за чудното место, но ниту еден репортер не се враќаше од снимањето.

ПРИКАЗНА А

Поминаа три години откако пропадна пекарата на добродушниот старец А. Оттогаш, сè што можеше да се чуе од него беше: Пи, пи, пи! Пи, пи, пи! Секој ден, по цел ден, тој шеташе во градскиот парк и хранеше гулаби со трошки леб. Трошките ги сееше и низ градските улици, со надеж дека го намалува светскиот глад. Можеби само намалуваше некаква единствено нему позната жед. Кој би знаел.

:64:

Некои го сметаа за чудак, други за чукнат, а трети го сметаа за непресметлив и бегаа од него. Гулабите го сметаа за свој хранител и заштитник, а самиот А не сметаше ништо. Само си ја продолжуваше едноличната прехранбена мелодија на својот живот: Пи, пи, пи! Пи, пи, пи! Таквата негова мелодија течеше сè додека А не почна да смета дека и самиот е гулаб. Всушност, тој знаеше дека е. Само требаше да го провери тоа и да се увери еднаш засекогаш. Затоа, еден ден пред изгрејсонце се качи на покривот на зградата во која живееше. Ги рашири рацете правејќи си крила од парталавиот мантил, се затрча кон работ на зградата и скокна.

Оттогаш никој повеќе не го виде А. Соседите бргу го заборавија. На него се сеќаваа единствено гладните скитници и бездомници, кои секој ден пред изгрејсонце пред неговата зграда наоѓаа три векни леб. Не го заборавија ниту гулабите кои ги јадеа трошките што паѓаа од устите на скитниците и бездомниците. Му благодаруваша со свечен лет, кружејќи неколку пати

околу зградата. Застануваа на покривот, на самиот раб,
толку онаму од каде A полета.

ЗАЛУТАНИ ЗАПИСИ

Овие записи, во својата почетна форма, се наоѓале во главата на авторот уште од неговото раѓање. Поради вродената расеност, тој им дозволил да залуѓаат на многу различни страни и да водат самостоен живот. Пошто бил принуден да ги бара насекаде за да ги смести во книѓава. Некои од залуѓаниите записи никогаш не ги пронашол. Некои од оние што ги пронашол толку го измачиле во потрагата што не се сеќава нику каде ги пронашол.

:66:

ЛИНИИ*

Со особен интерес и внимание читате некоја книга. Местата што ви се допаѓаат и ви се чинат позначајни ги подвлекувате со молив. Завршувате со читањето, книгата ви остава одличен впечаток и им ја препорачувате на повеќемина пријатели. Конечно, ѝ ја позајмувате книгата на една пријателка.

И таа е внимателна во читањето. Ги подвлекува со молив местата што ѝ се допаѓаат, секако, без да ги избрише вашите линии под значајните редови. Завршува со читањето и ви ја враќа книгата во пристоен рок. Вели дека ѝ се допаѓа. Ја земате книгата, ја сместувате на старото место на полицата и речиси заборавете дека постои.

По неколку години сакате уште еднаш да ја прочитате. При второто читање, обрнувате поголемо внимание на местата што сте ги подвлекле кога сте ја читале за првпат. Не ги разликувате своите линии од оние на вашата пријателка. Се храните со туѓи впечатоци и без да знаете присвојувате нешто што не е ваше.

:67:

---

*Запис пронајден меѓу редови

ПРИКАЗНИ*

:68: Навечер во мојата населба соседите се собираат во дворовите и на клупите во парковите. Раскажуваат страшни приказни за опасен стаорец што во најмирните ноќни часови тајно ја напаѓа населбата. Велат дека има челични заби и сребрени боцки на грбот како еж. Велат дека навечер со факел во устата предводи глутница мачки со вжарено накострешено крзно и заедно подметнуваат пожари. Велат дека има трозабец на опашката и со неа става отров во зимниците што луѓето ги чуваат во визбите. Велат дека е голем колку куче, но успева да се провлече незабележан затоа што не прави никаков шум. Велат дека има смарагдни очи и може да ослепи некого со поглед, само ако посака.

И јас често присуствувам на таквите собири. Уживам слушајќи ги страшните приказни, вешто сплетени од моите соседи. Не кажувам дека страшниот стаорец всушност е обично, мало, беспомошно глувче, фатено во стапицата во мојот подрум. Зошто да се лишам од толку убави приказни?

---

* Запис пронајден во стапица за глувци

РЕД*

Во мојот дом сè мора да се наоѓа на своето место. Токму затоа вчерашниот земјотрес не ме вознемири предизвикувајќи ми некаков смешен страв од смртта, туку поради тоа што направи вистински хаос во куќата. Се скршија неколку чаши што паднаа од кујнската маса; сликите закачени на ѕидовите висеа искривено; малата витрина беше изместена на средина од дневната соба и сите украси во неа беа превртени и стоеја на куп. Најстрашна последица беше паѓањето на неколку книги од полицата кои безмалку сосема се распарталија. Ми требаа часови да ги доведам работите во првобитниот ред.

:69:

Денес речиси сè си е на своето место. Купив нови чаши и ги поставив на кујнската маса; сликите се закачени како што треба и висат под прав агол; витрината ја истуркав во десниот агол од дневната соба и сите украсчиња ги наместив како што стоеја отсекогаш: лулето, кристалното еже, дрвеното кутиче, порцеланскиот свеќник, пепелникот од слонова коска, школките и камчињата што ги донесов од еден одмор... И полицата со книги ја доведов во ред: Рембо, Бодлер, Хлебников, По... сите се вратија каде што беа пред земјотресот. Булгаков и Хофман беа прилично оштетени, но ги залепив колку што можев, па и тие си го заземаа старото место на полицата.

Речиси сè се наоѓа на своето место и домот би изгледал совршено да не недостасуваат очите на мојот верен пес

---

* Запис пронајден во сеизмограф

кој седи покрај креветот како некаква статуа. Длапките му зјаат празни. Зениците ги нема. Но, чувствувам како токму со нив од некаде нападно ме гледа и не ми дава да уживам во одново воспоставениот ред.

:70:

АЗБУКА НА ЛЕТАЊЕТО*

Јужен ветер погали петлисно цветче со корен во небо. Секое ливче - различна боја: сина, зелена, црвена, бела, црна. Босоного момче го набра и си закити коси. Сега на сон зема часови по летање и букви му шепотат нова азбука:

йеѝ букви научи момче! сѝани йеѝкрилна йѝица, цвекенце - деѝенце йеѝлисно! йеѝ крила йорасни си! (зар ќе ѝе казни некој за ѝоа?!) секое крило - различна боја. О сино крило кон морски свирки шѝо ѝе води; У крило зелен йламен йод сенки на зелена шума шѝо ѝе жори; И крило црвен шум на йишини во крвѝа шѝо ѝи вријай; Е крило бел облак мека йерница шѝо ѝи е; А црно крило дома само ноќе шѝо ѝе носи

:71:

Пет крила на сон си порасна малото момче.

По дожд везден чека виножито да јавне. Будно е, и не знае со која боја да лета.

---

* Запис пронајден во боенката на Рембо

ОДРАЗ*

:72:

Ќ се изнасмеав на жена ми онаа вечер, кога, додека се шминкаше, огледалцето ѝ падна и се искрши. А еве зошто се смеев: прво, затоа што воопшто се шминка; второ, затоа што си стави неколку килограми пудра на лицето; и трето, затоа што веруваше во онаа глупост за седум години несреќа. По кратка расправија за суеверието, решив да ѝ покажам на дело дека е глупаво да се верува во несреќа предизвикана од скршено огледало. Затоа, го откачив големото огледало закачено на сидот во претсобјето и го треснав од земја. За чудо, тоа остана цело. Повторно го треснав. Пак остана цело. Така седум пати. Немав друг избор, освен посрамен да го вратам огледалото на сидот. Го премолчив она што го видов во него кога повторно го закачив. Повеќе не разговаравме за огледала.

И денес, по многу години, сосема ми е јасно дека жена ми воопшто не беше во право. Скршеното огледало не носи седум години несреќа. Тоа воопшто и не мора да се скрши за да унесреќи некого. Би сакал сега да ѝ кажам колку е глупаво нејзиното суеверие, но таа умре истата вечер кога безуспешно се обидов да го скршам огледалото. Нема да дознае дека кога повторно го закачив на сидот, наместо својот одраз ја видов неа. Беше прекрасна.

---

*Запис пронајден во огледало

ИНТЕРВЈУ*

Се случи така што бесцелно ги премерував валканите градски улици. До мене допреа звуците од гитарата на човек премногу горд за да биде просјак. Шетањето повеќе не беше бесцелно. Фрлив паричка во кутијата пред него и останав да го слушам. Песната што ја свиреше во мене разбуди желба да бидам здодевен новинар што ќе му направи интервју од едно единствено прашање. Почекав да ја доврши песната и пред да засвири нова нападно го прашав:

„Човеку, зарем смислата на твојата песна вреди само неколку метални парички?!“

:73:

Ме погледна сериозно, речиси луто. Гледајќи ме така молчеше неколку секунди и небаре не го чул прашањето, го сврте погледот и продолжи да свири.

---

* Запис пронајден во скршена гитара

НЕНАПРАВЕНО ИНТЕРВЈУ*

Се случи така што повторно скитав по валканите градски улици, но овој пат со висока цел: да стигнам дома. Одејќи долж широкиот булевар, на правливиот тротоар окупиран од паркирани автомобили забележав: бабичка си фатила свое коше и продава врзопчиња чај наредени на картонска кутија.

:74: Ги загледав чаевите. Ја замислив пролетта во која никнале шарените, сега веќе суви китки. Ја видов и планината; и ливадата на која растеше чајот ја видов; ги видов и капките роса што стоеја на цветовите; и девојката со селско руменило на образите – ја видов како ги бере китките чај; се заљубив во неа.

Сликата што си ја замислив во мене создаде желба барем за миг да станам здодевен новинар што на бабичката ќе ѝ направи интервју од само едно прашање. „Го виде ли и ти бабо во чајот она што го видов јас?“ – мислев да ја прашам. Но таа цел ден седеше таму, не продаде ниту едно врзопче чај и баш ѝ беше гајле за моето поетизирање!

---

* Запис пронајден во шолја чај

ПОЖАР*

Кога огнот веќе беше достапен во секоја продавница за десет денари, Прометеј конечно реши да го напушти митското време. Иако беше студено снежно утро, слезе од карпата и се упати кон градот да се прошета. Не можеше да ѝ се изнагледа на трафиката во која се продаваа толку многу запалки, начичкани една до друга. Не стигна ниту до крај да се израдува на снегот на тротоарот што се топеше под врелината на неговите стапки, кога почувствува дека нешто го свекна по главата. Изгуби свест.

Се разбуди на пладне во полициска станица. Рацете со лисици му беа врзани за радијатор што не работи. Ќелијата беше студена како фрижидер. Неколку клима-уреди насочени кон него дуваа студен воздух.

Кога му пристапија сините униформи и му ги одврзаа рацете тој веднаш почна да се оправдува: „Добро, признавам, им го дадов огнот, но тоа беше толку одамна! Делото е застарено! Да, денес паѓа снег, но јас немам никаква врска со тоа. Можеби не требаше да го стопам со стапките? Но јас - “

„Смирете се господине“, го прекинаа униформите. „Никој не ве обвинува за ништо. Зарем е потребно обвинение за да ве упасиме?“, му објаснија низ насмевка.

:75:

---

* Запис пронајден во запалка

Прометеј се удри по челото и се сети дека ова повеќе не е Кавказ и неговото митско време каде се казнува со причина. Спокојно реши да ја дочека ноќта, кога чуварите ќе заспијат.

Утредента полициската станица осамна пеплосана. Низ градот како чума се рашири веста дека на полноќ ја запалил приведениот Прометеј. Се разбира, сините униформи уште веднаш демантираа на прес-конференција: никаков Прометеј не е уапсен. Пожарникарите објаснија дека станува збор за дефект во електричната инсталација од кој е предизвикан пожарот. Експертската јавност објасни дека Прометеј постои само уште во книгите за хеленската митологија.. Никој не објасни дека огнот се шири и преку решетки, ниту зошто во градските трафики повеќе не може да се купат запалки.

:76:

БЛАГОСОСТОЈБА *

Забрането е да расте сончоглед на полињата
(дозволено е само негово грицкање)
Во спортските сали се емитуваат репризи
од документарци за здрав живот
Грди дебели полицајки трчаат голи по ливадите
и ловат пеперуги со мрежести хулахопки
(теренот е безбеден:
специјалната единица за борба против шаренило
веќе ја искоси тревата и ги искорна цвеќињата)
Залудна е надежта на птиците за дом на билбордите
и залудно е моето липање по липата во цут
На улиците протестира бесната толпа:
Уапсете ја убавината!
Уапсете ја убавината!

:77:

---

* Запис со непознато потекло

ОД ДОСИЕТО НА NN*

Навечер, тој го покачува нивото на морето без да ја праша Месечината за дозвола. По сопствена желба го запира вртењето на Земјата, па разденувањето доцни, а доцнат и луѓето на работа. Сонцето од сликата закачена на сидот го префрла на таванот во собата, за да му свети и навечер. Чкрта по сидовите и вели дека сликите живеат надвор од рамките. Скока од покривите на зградите и ѝ се потсмева на гравитацијата. Тврди дека не нè убива висината од која скокаме, туку нашата сопствена тежина. Се осмелува да каже: „Душата ми е полесна од пердув, а телото полесно од душата“. Живее во иста куќа, а секоја вечер ја менува адресата – закачува таблички со различни броеви и имиња на непостоечки улици. И поштарите кренаа раце од него.

Не соработува со „Паркови и зеленило“. Одбива шарените цвеќиња во дворот да ги обои со спреј и ги остава да цутат во природна боја. Го краде оловото од глупавите статии во весниците и прави тегови што им ги продава на пазарциите. (Со нив склучува и тајни зделки: под тезга му даваат свежи зелки!) Ги краде цемперите од продавниците каде нема попуст и волната им ја враќа на овците. Затоа, тие се шарени и овчарите не можат да ги препознаат. Од мака само свират на кавал и толку се извештија, што бараат да се формира овчарска филхармонија!

---

* Запис пронајден во архивата на Агенцијата за прислушкување соништа

Сакаме да го известиме дека таквите соништа се забранети и дека треба да биде казнет. Го прскаме со вода по лицето, му викаме на уво, го боцкаме со прстите, го протресуваме... не вреди ништо. Одбива да се разбуди. Но секако, ние ќе продолжиме да му ги следиме соништата и ќе ги засилиме мерките. Се надеваме дека ќе вродат со плод.

ДРАМА*

Појави кои учествуваат (не може да се наречат лица):

У1 – Појава со мегафон во рацете

У2 – Уште една појава со мегафон во рацете

ХОР РАКОПЛЕСКАЧИ – клонови на У1 и У2

ПУБЛИКА – уште едни ракоплескачи, истомисленици на Хорот

:80: Дејството не се случува никаде, никогаш. Дејството се случува секаде. Дејството може да се случи каде било, кога било.

У1: Црно!

У2: Знаеш што? Црно!

ХОРОТ: Црноoooo! [аплаудирајќи]

ПУБЛИКАТА: [аплаудира]

У1: Бело!

У2: Знаеш ли што? Бело!

ХОРОТ: Белоoooo! [аплаудирајќи]

ПУБЛИКАТА: [аплаудира]

---

* Запис пронајден во земјата на совршенството

У1: Убаво ни е!

У2: Да ти кажам нешто. Убаво ни е!

ХОРОТ: Убавооооо! [аплаудирајќи]

ПУБЛИКАТА: [аплаудира]

У1: Задоволни сме!

У2: Знаеш што? Задоволни сме!

ХОРОТ: Задоволниииии! [аплаудирајќи]

ПУБЛИКАТА: [аплаудира]

Завесата не се спушта

НЕМА КРАЈ

:81:

Една година се фрла под автобус, сега ја удрила кола
 Жена-макро продавала **ЛАНИ ЧЕТИРИ МАЛОЛЕТНИЦИ**
Проститутките ќе ја тужат полицијата
 Главни со столчиња
 Пијан татко ја тепал и ја силувал ќерката. Силувал тинејџер
Деца под наем
Свештеник-наркоман
Киднапира авион
 бомбашки напад Се разотпуваат и покажуваат
 вте ја убило бремената девојка на татко му
 Тинејџери убиле девојка, па ја изеле злупотребувал
 деца
 Се дрогираат
За 24 часа четворица го одзеле животот
 масовна гробница
 Тинејџер си го заклал братот за четири евра
 украла бебе
 Експлодира цистерна
 Се самоуби затвореник
6. украле
 силување
 Го изела стапалото на својата сестра
 Мајката со љубовникот ја мачела ќерка си до смрт
 Најцрни економски прогнози
 БОЖИКЕН МАСАКР ВО БЛИЗИНА НА ЛОС АНџЕЛЕС
Дедо Мраз уби осум луѓе во Калифорнија
 Смртни закани
 Дете уби дете
 Со чекан и мотика го уби наследниот зет
 Правел гориво Студент ја заклал својата колешка
 Организирал групен секс со средношколки
 Труеле
Убил
Крадел
 крвав пир
 бодел

:82:

[ВЕСТИ]*

- СПАСИЛ МРАВЈАЛНИК ОД ПОПЛАВА
- МАСОВНО ЗАЉУБУВАЊЕ ВО УЧИЛИШТЕ
- УАПСЕН СЛИКАР ШТО ГО БОЕЛ НЕБОТО
- ЈА СПОРЕДИЛ СО НЕИЗЛЕЧИВА БОЛЕСТ
- НАХРАНИЛ СЕМЕЈСТВО БЕЗДОМНИЦИ
- СЕ ПРЕСЕЛИЛ СОСЕ ЖИВАТА ОГРАДА
- СО СТРИПТИЗ РАЗДВОИЛА КУЧИЊА ШТО СЕ ДАВАТ
- ПОПРАВИЛ ПОКРИВ НА КУЌИЧКА ЗА ПТИЦИ
- СИ ГО НАШОЛ ПИЈАНИОТ КИТ ВО БУНАР
- ОТВОРЕН ПРВИОТ ПЛАНЕТАРИУМ ВО ШЕШИР
- ИМ ГИ КРАДЕЛА МИСЛИТЕ НА ДЕТЕЛИНКИТЕ
- СОБОРЕН РЕКОРДОТ ВО РОНЕЊЕ СОЛЗИ - РАДОСНИЦИ
- ДЕТЕ И КАЛИНКА СТАНАЛЕ РОДНИНИ
- ВОЛК ПОБЕГНАЛ ОД АКВАРИУМ
- МУ СМЕНИЛ СВЕТИЛКА НА СОНЦЕТО

:83:

---

* Запис пронајден во бележникот на поет кој никогаш не станал уредник на вести

ГЕНИЈАЛЕЦ*

:84: Грд сум, глупав и дебел, но пред сè, длабоко среќен човек. Имам жена уште погрда од мене и не се чувствувам инфериорно покрај неа. Месечните примања отсекогаш ни беа многу ниски и единствената, но доволна причина за среќа беше нашиот син. Тој е премногу паметно и силно дете. Вистински вундеркинд. Во основно училиште беше најдобар по математика, физика, хемија, физичко и музичко. Научи да свира на пет музички инструменти, победи на неколку меѓународни натпревари од различни области, освои прво место на еден маратон и направи самостојна изложба на уметнички фотографии. Се гордеев со него; беше сè што не бев јас.

Кога заврши основно училиште, го прескокна запишувањето во средно и истовремено се запиша на три факултети. Мислев дека на среќата ѝ нема крај и замислував колку почесни докторски титули го чекаат во иднина. Но, веднаш по запишувањето на четвртиот факултет државата го прогласи за национално богатство, го заштити со закон и ни го одзеде.

Национализацијата на детето силно ја потресе мојата кутра женичка, но мене сосема ме растрои. Со денови не престанував да плачам и со крупна шмиргла си нанесував рани по лицето и телото. Ваквата неиздржлива агонија ја прекина жена ми, кога еден

---

* Запис пронајден во мемоарите на среќно оженет човек

ден ми кажа дека вистинскиот татко на детето не сум јас, туку некој ментално заостанат човек, пациент од душевната болница во која таа работи. Почувствував големо олеснување и тагата сосема исчезна. Навистина, повеќе немав со што да се гордеам, но откако државата го прибра детето во Домот за генијалци, имавме многу повеќе време за интимност.

Сега среќата ја наоѓам во идиличниот брачен живот; но секогаш се штрекнувам кога жена ми ја треска вратата заминувајќи на работа.

ДРУГАРКИ*

Имам една другарка што е луда по дожд. Излегува да трча секојпат кога ќе заврне. Ужива да се наводенува и капките што паѓаат врз нејзината кожа ги прогласува за божества. Би се рекло дека е потомок на дивјаци.

Имам и друга другарка. Секогаш седи дома кога врне. Размислува за тоа што значи да се има дом, покрив, или барем стреа над главата. Сигурноста за неа е сè.

:86:

Имам боси нозе, шатор од облаци и расипан чадор, за секој случај. Не мислам на дождот кога врне врз мене. Се сеќавам на двете другарки кои еднаш заедно накинсуваа на пороен дожд. Нивните брадавици се познаваа преку наводенетите блузи; „срамежливо ме сиркаа“ – би рекле некои еуфемични луѓе, а јас ќе кажам дека бесрамно ги зјапаа.

Среќен сум што ги имам двете другарки. Не мислам на дождот кога врне врз мене.

---

* Запис пронајден во капка дожд

ЉУБОВ*

Се сакавме многу. Се чекавме пред контејнерите. Секогаш. На секоја средба. Така фрлањето ѓубре за мене доби посебно значење. Тоа не беше обичен санитарен чин. Тоа беше симбол на нашата љубов.

Си замина ненадејно. Отиде без поздрав. Ми остана ѓубретото како единствена нишка што ме поврзува со неа. Не ја преboleв. Престанав да фрлам ѓубре. Го чував дома како спомен за неа. Соседите ме замразија поради смрдеата што се ширеше.

Болката беше огромна. Неописливо голема. Малку ја ублажи отказот што таа го доби од работа. Потоа се вработи како ѓубреџија. Можев да ја гледам како го празни нашиот контејнер. Тоа ми претставуваше мала утеха. Глетката како се оддалечува качена на ѓубреџискиот камион со насмевка на усните и нежно мавтање со раката повторно ми го кршеше срцето.

:87:

---

* Запис пронајден во канта за ѓубре

НАЦРТ – ПЛАН ЗА ОДА НА МЕШЕТО НА К.*

Тоа е макета на Ридот на задоволствата; мала заклучена фиока за бебиња.

Тоа е крило на кое љубоморат пеперугите; прв наслов на мојот сиден весник.

Тоа е архива на љубовни оброци; музеј на отворени конзерви и ретки овошки.

Тоа е перница наполнета со сунѓер од месечината;

Тоа е дебелината на моето слабеење.

:88: Тоа е камен што Сизиф го турка кон спортска сала; селска погача со мирис на метална плочка зашрафена во облак.

Тоа е стреа за патики од превртена кожа; чадор за срамни влакна; вулкан со памук и сончоглед во кратерот.

Тоа е гајба со забранети јаболки; ливада за пасење стадо мисли; речник што не го содржи зборот „диета“.

Тоа е балонче со хелиум заврзано за страк трева.

Тоа е сидро фрлено во експрес-лонец.

---

* Запис пронајден во бележникот на анонимен химничар

ФРАКТУРИ*

Момче и девојче. Девојчето си ја скрши ногата. Момчето ја посети. „Те сакам“ – напиша на гипсот наместо потпис.

Скршеницата на ногата ѝ зарасна. На улица го сретна момчето. „Не те сакам“ – му дошепна наместо поздрав. Му го скрши срцето.

Посака да ѝ напише песна. Само што почна да пишува, се скрши мината на моливот. Додека го остреше, скршеницата на срцето му зарасна. Така девојчето не доби љубовна песна.

:89:

---

* Запис пронајден во острилка за молив

НУРКАЧКА *

Ја мразев мојата улица, раскопана, каллива и полна со дупки. Го мразев и вирчето пред влезот на мојата зграда; и бабичката што проси пред него; и неа ја мразев, иако понекогаш ѝ фрлав паричка. Го мразев и небото што навечер се огледува во вирчето. Синоќа во него видов ѕвезда што паѓа.

Ги мразам паричките што ми свечкаат во џебот. Немам кому да ги дадам откако бабичката се откажа од нив. Исчезна. Можеби се удавила во вирчето скокајќи по ѕвезда што паѓа?

:90:

---

* Запис пронајден во улично вирче

ПОСЛЕДНА СРЕДБА*

„Губи се! Не сакам повеќе да те видам!“ – му рече таа и му залепи шлаканица.

Веднаш потоа тој го извади приборот за сечење нокти од неговата розова чантичка, ѝ ги извади очите со малата турпиичка и се упати кон најгустиот дел од шумата, со надеж дека ќе се изгуби и никој повеќе нема да го најде.

:91:

---

* Запис за крајот на една романтична љубов и за едно момче што ги сфаќа зборовите премногу буквално, пронајден во прибор за сечење нокти

ЗА ДУША*

Мојот другар Мартин во последно време многу се здебели. За волја на вистината, се здебелив и јас, но тоа не е од никаква важност за малава приказна што ќе ви ја раскажам.

Едно сабајле, околу единаесет, си тргнав накај истиот тој здебелен другар Мартин, онака, да се видиме. Мартин живее на третиот кат во кулата број 53 на улица „Јуриј Гагарин“. Влегов во зградата и чекав лифт заедно со едно старче. Иако лифтот не доаѓаше неколку минути, со старчето не започнавме разговор. Додека чекавме, по скалите бавно се симнуваше една постара жена носејќи во рацете торта, целата изнашарана како за детски роденден. Почитувани, Ви го претставувам комшискиот разговор помеѓу старчето и жената точно онака како што се случи:

КОМШИЈАТА (срдечно, зјапајќи во тортата): Оооо, комшике, машала, машала!

КОМШИКАТА (намуртено): На гробишта одам.

КОМШИЈАТА: (сè уште срдечно): Ако, ако, убаво.

КОМШИКАТА (веќе nonшалантно): Знаеш, година дена помен на вујко ми, а и времето е убаво, да се прошетаме малку.

КОМШИЈАТА (механички): Убаво, убаво.

Толку.

---

* Запис пронајден во домот на маалски хроничар

ПОСТОЕЊА*

Постојат мигови кои не се мигови
Во нив сум гледач на своето постоење
и воопшто не сум засегнат од страните на светот
Едни чекори ми го испишуваат патоказот на мислите
суверено гмечејќи го компасот под стапалата
Низ скинатите џебови испуштам трошки од животот
Бележам пат по кој нема враќање
Во детски игри ги искинав и копчињата од кошулата
Возрасно забележав:
Перничето со игли за шиене е во форма на срце

:93:

Постојат знаења кои не се знаења
Земјата кружи околу Сонцето
(а не обратно!)
Спорот одамна е решен
но оската сè уште е замислена
Денот на љубовта е празник на календарот
но празникот е работен ден за просјациите
(во дланките им спијат неостварени соништа
и сеќавања на допири со украдени сладоледи)

---

* Запис со непознато потекло

Постојат привремени вечности запишани во песна
и постои живот кој е умирање:
Ја искашлувам последната прашина
вдишана на детско игралиште

?*

Влегов ли дома и дали воопшто забележав дека куќата ми е претворена во забавен парк? Дали најмногу од сите соби ме привлекуваше Куќата на стравот? Зошто влегов баш таму? (Или не влегов?) Како ми пораснаа крила на слепоочниците и дали со нив одлетав на покривот? Како кртот успеал да се закачи на телевизиската антена? Дали соседите пцујат затоа што на сите канали се емитуваат документарци за кртови со крила на слепоочниците? Дали јас сум крт и зошто повеќе не сум на покривот? Од каде билетарница во подрумот? Кој ја заменил зимницата со шеќерна волна? Зошто децата качени на рингишпил мавтаат со книги за толкување на будноста? Зошто чичкото со виолетови мустаќи продава соновник? Што се случи со пуканките?

:95:

---

* Дали е пронајден запис составен само од прашања?

ПРОСЈАК*

Среќен сум што среде метежот на плоштадот сум незабележлив како натписот на мојата блуза. Залудно се обидувам да го направам незабележливо она што се случува околу мене: дебели полицајци ги вадат пендреците и растеруваат група од петнаесетина просјаци што се обидуваат да дојдат до ситна паричка. Вниманието ми го освојува мало просјаче (не повеќе од пет години) кое успешно му бега на еден несмасен полицаец правејќи кругови околу штотуку поставената бронзена скулптура на просјак.

:96:

Стојам и се смешкам задоволен од претставата, поинтересна од понудениот репертоар на кој било циркус. Стојам и чувствувам дека постепено погледот ми се пренасочува од малото итро просјаче кон скулптурата на просјакот. Забележувам дека е прекрасно излеан и вешто изработен. Погледот му е тажен и понизен како на вистински просјак. Ми се присторува дека ми намигнува со бронзеното око. Некаква необјаслива сила ме влече кон неговата испружена дланка. Се приближувам до скулптурата и во дланката спуштам паричка.

На плоштадот се случува промена: чистачите на улици ги растеруваат полицајците тепајќи ги со метли; просјациите им се нафрлаат на чистачите во одбрана на полицајците;

---

* Запис пронајден во џеб од блуза со незабележлив натпис

уличните продавачи го користат неочекуваниот дожд од метални парички и по многу висока цена им продаваат чадори на оние што сакаат да си ги заштитат главите. Јас си ја штитам главата покривајќи ја со рацете и трчам кон најблиската стреа да се засолнам. Протрчувам покрај бронзениот просјак и повторно ми се причинува дека ми намигнува со бронзеното око. Жал ми е што го разочарувам: не верувам во магии и се оградувам од немилите настани што се случуваат на плоштадот.

СОНОВНИК*

Секоја вечер ја гледам додека спие. Нејзиното рамномерно, тивко дишење ме тера да бдеам и да ја вардам од суровоста на воздухот. Понекогаш знае да се сепне во сонот, да промрмори нешто неразбирливо за будните. Понекогаш има блага, едвај забележлива насмевка; понекогаш 'рчи гласно како трактор. Но, секогаш кога таа спие, во мене се раѓа желба да напишам соновник.

:98:

За соништата знам онолку колку што може да знае еден буден бдеач – за соништата не знам ништо. Но, упорен сум и не се откажувам. Морам да го напишам тој соновник. Морам да откријам што сонува.

Бдеам покрај неа со празен лист и пенкало во рацете. Ја запишувам секоја гримаса, секое движење, секој шум што ќе го направи; понекогаш го бележам и ритамот на дишењето. Наутро ја прашувам што сонувала. Таа ми раскажува, а јас запишувам: намуртено збрчкано чело значи дека сонувала песочна бура што затрупва нечија колиба; изговарање на моето име значи дека сонувала пожар во сончогледово поле; помрднување на левото крајче од усните во вид на блага насмевка значи дека сонувала глутница волци што ѝ пее приспивна песна...

Знам, тој соновник ќе се однесува само на неа и ќе важи само за нејзините соништа. Никогаш нема да биде објавен и ќе го користам само јас гледајќи ја додека спие.

---

* Запис пронајден во клепки на бдеач

Не ме плаши помислата дека некој некогаш може да го украде и да дознае што таа сонува. Ме ужасува тоа што точноста на соновникот зависи од нејзината искреност.

ТАТКО*

Имав четири години, бујна виткана коса, безобразно исплазен јазик и често се случуваше да се разбудам навечер со чудно чувство на страв. Листовите на фикусот поставен на балконот трепереа и од најслабо ветре, а сенките што играа на прозорецот секогаш личеа на човек, лош човек кој демне и чека погоден момент да ме грабне. Тогаш обично ги затворав очите, се преправав дека спијам и мижев сè додека навистина не заспијам или додека не исчезне силуетата на лошиот човек дојден по мене.

:100:

Една вечер не ми успеа ваквиот начин на справување со стравот од лошиот човек. Го видов јасно во растреперените сенки од фикусот и исплашено ги затворив очите, но неговата силуета не исчезна. Неговиот лик беше пред мене и додека мижев. Исплашен почнав да викам: Мамо! Мамо!

Викањето ги разбуди и мајка ми и татко ми. Дотрчаа до мене и ме прашаа зошто сум исплашен.

- Мамо, има човек на балконот! – реков со плачлив глас.
- Сине, тоа се само сенките од фикусот – ме успокојуваше таа.

Татко ми со насмевка ми рече: Ако има човек на балконот зошто викаш по мама? Па тато е посилен!

---

* Запис пронајден во папочна врвца

Добро знаев дека тој е посилен, но не знаев да одговорам зошто ја повикав мајка ми наместо него. По таа ноќ ретко се будев навечер. А кога ќе се разбудев, на прозорецот гледав само обични сенки од фикус разиграни од слабо ветре. Лошиот човек исчезна еднаш засекогаш.

Денес имам многу повеќе години, многу помалку коса на главата, немам фикус на балконот и сè уште немам одговор на прашањето што ми го постави татко ми кога имав четири години.

ФОТОГРАФ*

Мразите да позирате. Пред објективот вперен во вас како пиштол имате сериозно, по малку мрачно и намуртено лице. Пријателите ве прекоруваат затоа што не сте насмеан, но тоа е вашиот природен лик и не сакате да го промените ставајќи маска со некаква вештачка насмевка. Ве фотографираат, ви ја покажуваат фотографијата и забележувате дека навистина не изгледате убаво со премногу сериозен лик.

:102:

Ве убедуваат да дозволите уште еднаш да ве фотографираат, но овој пат со уста развлечена во нешто што би требало да претставува насмевка. Нерадо се согласувате со предлогот, се насмевнувате и се чувствувате непријатно правејќи лице кое не е ваше. Ви ја покажуваат и втората фотографија. Забележувате дека насмеан изгледате многу поубаво, но не ви дава мир одвратното чувство на нелагодност и извештаченост додека ја правите лажната насмевка.

Не сакате да изгледате лошо со природниот, намуртен, мрачен лик. Не сакате ниту да изгледате убаво по цена на нелагодност и извештаченост при фотографирањето. Сфаќате дека мора да се засолнете некаде од објективот кој ве демне со скриен подбив и притаена злоба. Полека се помирувате со неопходноста од бегство. Одлучувате да станете фотограф и пребегнувате од другата страна на објективот. Таму е безбедно како во бункер и моќта да нишаните во некого е во вашите раце и очи.

---

* Запис пронајден во вештачка насмевка

ПОЗНАЈНИЦИ*

- Чекај, позната си ми! Се сретнавме на палубата на „Морфеј“ кога се случи бродоломот.
- Си погрешил. Никогаш не сум патувала со брод.
- Од таму се знаеме. И јас сонував потоп.

:103:

---

* Запис што го сонувала отсечена глава на морнар, пронајден на морско дно

МЕШАВИНА*

Настинатите го мешаат медот во чајчето
Возрасните го мешаат шеќерот во кафето
Домаќинките со миксерот подготвуваат колач
Секретарките ја мешаат работата со задоволството
Сè повеќе има мешовити фирми
Диџеите во дискотеките миксаат плочи
Во увото се мешаат звуци од кафулињата
Во клубот девојки мешаат на шипка
:104: Сонот го меша возможното со чудесното
Детето ги помешува левата и десната патика
Бетонската мешалка му ја прегазува топката
(Градежните фирми уриваат домови!)
Март го меша цутот со снегот
Комшиите се мешаат кај што не им е место
Младоста ги меша денот и ноќта
Младите го мешаат коњакот со кока-кола
Јас ја мешам саканата со една божица
А таа постојано ми ги меша мислите

---

* Запис со непознато потекло

ТОЧНО ВРЕМЕ*

Диво водевме љубов со саканата на подот во дневната соба. Како животни. Чудно, оваа вечер не го слушавме ехото од чекорите на случајните минувачи што газеле врз килимот. Во миговите на најголемо задоволство ги заривавме забите еден во друг. Се сакавме како дивјаци. Толку ни беше убаво што не сакавме да запреме. Посакавме времето да запре.

Тргнав да го запрам времето. Го извадив часовникот од левата рака; го треснав од земја; го газев со десното стапало; скокав врз него, но само си ја раскрвавив петата. Мала е утехата дека саканата ќе ми ја излиже раната како волчица.

:105:

Дедо ми барем беше сенилен кога еднаш, во 15:00 го помести часовникот два часа понапред, за што побрзо да ги слуша вестите во 17:00.

---

* Запис пронајден во рачен часовник

ФАНТАЗИЈА*

Во ретките мигови кога сум печена свинска глава што го гризе забранетото јаболко, посакувам да сум покрај езеро, да си ги шлапкам нозете во водата, да се појавиш ти штотуку изгонета од Рајот и да влезеш во езерото, а јас да се радувам гледајќи те како го покачуваш нивото на водата со твоето дебело тело.

Во сите останати мигови само сакам да си покрај мене, да јадеш нешто висококалорично (како, на пример, свинска глава) да те наречам кит и тој збор да стане комплимент само затоа што се однесува на тебе.

:106:

---

* Запис за љубовта сфатена на прехранбен начин, пронајден во печена свинска глава

ТЕАТАР*

Не сум професионален актер, но од неодамна работам во театарот „Miraculum“. Секогаш играм мали, споредни улоги. Вечерва само ја најавувам претставата. Излегувам од зад сцената, им кажувам на гледачите дека ќе се игра претставата „Временска машина“ и ги канам на возбудливо патување низ вековите. На шега велам дека ќе го убијам секој што нема да аплаудира и на кого нема да му се допадне претставата. Вадам пиштол наполнет со ќорци, го вперувам во публиката и пукам. На гледачите им се допаѓа шегата, се смеат и ме наградуваат со аплауз.

:107:

Се враќам зад кулисите и гледам како огромен диносаурус ги гмечи, цвака и черечи моите колеги – актери. Избезумен повторно излегувам на сцена за да ја предупредам публиката: Диносаурус зад сцената! Бегајте! Диносаурус!

Гледачите уште еднаш се смеат и ме наградуваат со аплауз. Јас врескам на сиот глас, им укажувам на опасноста што демне и на пропаста што набрзо ќе следи, но тие се држат за стомак и паѓаат од столчињата смеејќи се.

Се симнувам од сцената и панично бегам кон излезот од гледалиштето. Додека трчајќи мислам на тоа како на сцената сум само глупаво нашминкан актер чии зборови не може да бидат сфатени сериозно, слушам како смеата и ракоплескањето се засилуваат.

---

* Запис пронајден во стара театарска завеса

ВО ЛАВИРИНТОТ*

Ја штипнав за задник царевата ќерка и ме затворија во лавиринтот на Минотаурот. Во почетокот ме тепаа крвнички секој ден, но сега е подобро: кон мене се однесуваат пристojно, редовно ме хранат и ми дозволуваат да играм фудбал со останатите штипкачи. Единствена обврска што треба да ја извршувам како казна е да го мета лавиринтот сè додека не ме изеде Минотаурот. Малку е здодевно, но подобро е отколку да безделничам чекајќи ја смртта. Ме теши и тоа што знам дека правам нешто корисно – чистотата е половина здравје!

:108:

Сепак, и по дваесет години престој во лавиринтот, сè уште го немам видено Минотаурот. Не го виделе ниту моите браќа по метла. Сеедно. Лавиринтот и понатаму мора да го одржуваме беспрекорно чист.

---

* Запис пронајден во метла

ЧЕТИРИ ДАМИ*

Седите сами во вашата соба и ве напаѓа огромна желба за играње карти. Не ви е јасно како, но одеднаш се наоѓате во кварт со кули од карти. Насекаде има знаци за забрането дишење. (На ветерот одамна му е забрането да поминува од таму.)

Чекорите по невообичаено чист тротоар и сретнувате дама. Таа е прекрасна и треперите како лист од нејзината убавина. Ја прашувате дали сака да игра карти со вас, но таа само ве одминува.

Малку подолу ја сретнувате и втората дама. Џ го поставувате истото прашање, но наместо одговор, таа ви подарува четирилисна детелина. Ја земате детелината во рака, велите „благодарам“ и еден лист отпаѓа. Дамата си оди, а вие ја фрлате детелината во канта (знаете дека со три листа повеќе не носи среќа).

:109:

Третата дама излегува од слаткарница. Џ ја бакнувате раката, но таа е ужасно леплива и едвај успевате да ги одлепите усните. Ја гледате со прашален поглед, а таа ви вели дека јадела баклава. Си заминува, топло препорачувајќи ви и вие да си каснете некое парче.

Одите кон слаткарницата и само што стигнувате до влезот, некој ве потчүкнува по рамото. Се вртите и гледате премногу нашминкана дама. Погледот ѝ е опасно заводлив, па од возбуда добивате бодежи во срцето. Сакате да ја прашате што сака, но таа ве бакнува

---

* Запис пронајден во куќата на улица „♠ ♣ ♦ ♥“ бр. 13. Денес на тоа место се наоѓа зградата на судот.

без вовед и објаснување. Се бакнувате страшно и полека се заљубувате во неа. По неколку минути вашиот нос е непријатно надразнет од нејзината пудра. Кивнувате и дамата одлетува, а квартот со кули од карти се урива.

Повторно не ви е јасно како, но сега се наоѓате во судница. Обвинет сте за терористички напад, сте кренале во воздух цел кварт. Сакате да кажете нешто во своја одбрана, но правото на збор ви е одземено. Од некоја причина позната само на судијата, четирите карти – дами најдени во џебот од вашето палто се крунски доказ дека сте виновен. Никакво оправдување не ја разубедува поротата да ве осуди на смрт.

:110:

ШКОЛКА*

Вревата во големите градови речиси ме полудува. Прави панично да трчам по улиците барајќи го мирот во некое скриено коше за кое знаат само уличните кучиња, бездомниците и најочајните наркомани. Но, секогаш кога трчајќи ненадејно ќе налетам на тивка уличка која како да не му припаѓа на бучниот град, ме обзема необјаснив страв. Со ништо најавената тишина ја доживувам како нејасна закана. Ги начулувам ушите и по секоја цена сакам да слушнам звук од мотор на автомобил, човечки збор или цивкање на стаорци од канализација.

:111:

Повлекувањето во мали перифериски места не ми донесува спокој. Таму не е страшна само постојаната глува тишина, туку и тивките залутани шумови што ретко ја нарушуваат.

Знам, мирот трајно ме напуштил и не ми преостанува ништо друго освен малата школка што ја чувам во десниот џеб од панталоните да ја приближам до ушната школка; на сиот глас да ја пеам морската песна што ми ја шепоти, без да се грижам за тоа што луѓето околу мене не го разбираат тајниот солен јазик на водата. Во големите бучни чудовишни градови или во малите заборавени перифериски местенца. Сеедно.

---

* Запис пронајден во улична врева

ВРЕМЕ*

Не умеам да живеам сега.

Го слушам плачот

на детето зад мене

и старецот пред мене.

:112:

---

* Запис пронајден надвор од времето

Иван Шопов е роден на 25 јули 1987 година во Скопје, каде завршува основно и средно училиште. Моментално е апсолвент на Катедрата за општа и компаративна книжевност на филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Објавувал свои раскази и песни во неколку списанија. „Азбука и залутани записи“ е негова прва книга.

КАТАПУЛТ